

הישיבה המאתיים-וארבעים-ושבע של הכנסת השביעית

יום רביעי, ד' טבת תשל"ב (22 דצמבר 1971)

ירושלים, הכנסת, שעה 11.02

א. שאילתות ותשובות

בכתבה נמסר גם שהאם טוענת בנוסף על כך: "אין לי מיטות, אין לי בגדים, וכבר חורף, אני גורא עצבנית, רוצה להתאבד, אין לי כבר כוח..."

אבקש לדעת:

1. האם ידועה למשרדו מצוקת המשפחה?
2. האם ומה יעשה ויפעל משרדו למענם?
3. האם יפעל משרדו להחלפת דירתם בגדולה יותר?

שר-השיכון ז. שרף:

1. כן.

2-3. ועדת האיכלוס המקומית בישיבתה מיום 18 באוקטובר 1971 המליצה, וועדת האיכלוס המחוזית בישיבתה מיום 31 באוקטובר 1971 אישרה הקצאת דירה בת 81 מ"ר בשיכון סלע בשכירות, תוך רכישת דירתה הנוכחית, אך המשפחה דחתה את ההצעה מפאת אי-הסכמתה לסביבה. מר פרחן הציע הצעה נגדית: הוא ימכור את דירתו וידאג לעצמו לדירה אלטרנטיבית תוך קבלת הלואה מאתנו. סגן ראש העיריה, מר אנזלביץ, הבטיח למר פרחן להמליץ לפניו על סכום של כ-20,000 לירות, אשר ייתכן ויכלול מענק. מר פרחן נסוג גם מה-צעה זו ודיבר על אפשרות הרחבת דירתו. מר אנזלביץ פנה למחנדם העיר והלה החל מתכנן את ההרחבה, אך בינתיים התברר, שגברת פרחן לא מסכימה לטיפול זה. הסיכום הסופי (בינתיים) בין המשפחה וסגן ראש העיר הוא, שהמשפחה תקבל דירה מתוך דירות הקידום שת-עמדה לרשותו, ואשר גדלן הוא 83 מ"ר ו-93 מ"ר וגמר הבנייה צפוי באביב 1972.

אמנם הצעה זו טרם אושרה, אך יש להניח שהיא תאושר על-ידי ועדת האיכלוס. אולם התנאי יהיה שמר פרחן ימכור לנו את דירתו הנוכחית לשם פתרון דיור למשפחה נזקקת אחרת.

3. תוצאות הסקר של המכון לחקר הבנייה והטכניקה

חבר-הכנסת ז. המר שאל את שר השיכון ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

ב"דבר" מיום 20 באוקטובר 1971 בכתבתו של אברהם קושניר נמסר, שסקר שגערך על-ידי המכון לחקר הבנייה והטכניקה של סקר אגודת האינג'נירים והאר-כיטקטים העלה כי ניתן להקים בית יחד בן ארבע קומות במשך 12 חודש במקום ב-17 חודש כפי שהדבר אכן במציאות. את קיצור הזמן בבנייה ניתן להשיג בהגת שיפורים טכנולוגיים וטכניקות עבודה משופרות שלא יפגעו בסטנדרט הבנייה הקיים. נוכח המצוקה בבנייה ובדיור אבקש לדעת:

1. האם קיבל חשר את המלצות הוועדה?

היו"ר ש. רוזן:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. נתחיל בסעיף א' בסדר-היום: שאילתות ותשובות.

1. עזרה בהשגת שיכון למשפחות הדרות בצמיפות

חבר-הכנסת ג. אליעד שאל את שר השיכון ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

במשרד הנוגע לבעיות העלייה, אשר שודר ברשות השידור ביום שני (15 בנובמבר 1971) אחרי החדשות של השעה 20.00, השמיע המראיין את תגובתם של אזרחים ישראלים על ההפליה בינם לבין העולים החד-שים. אחת המרואיינות סיפרה כי היא בעלת משפחה של שישה ילדים והורים, הם חיים כולם בדירה בת חדר וחצי, הגישו בקשה למשרד השיכון לקבלת הלואה לשם הרחבת הדיור ולא נענו.

אבקש לדעת:

א. האם יש קרן, או כל סידור אחר, לסייע למשפחה שהיה בתנאים כאלה של 6-8 נפשות בחדר וחצי?

ב. מה הם הדרכים להביא לדיעת האנשים הנוג-עים בדבר את האפשרויות הנ"ל?

ג. בכמה מקרים נעזרו משפחות כאלה בשנה האחרונה?

ד. מה התחזית לאפשרויות עזרה כזאת לשנת התקציב הבאה?

שר-השיכון ז. שרף:

א. קיימת קרן הנותנת הלואות למשפחות הגרות בצמיפות של 2.5 נפש לחדר לפחות.

ב. הפעולות הן באמצעות ועדות איכלוס בשותפות עם הרשויות המקומיות, והן מביאות את הדבר לדיעת התושבים.

ג-ד. בשנת 1970/71 נפתרו בצורה זו בעיותיהן של כ-4,100 משפחות, מתוך קרן של 29.5 מיליון לירות. בשנת 1971/72 אנו מקווים לשפר בדרך זאת את מגויר-הן של כ-5,000 משפחות מקרן של 40.1 מיליון לירות.

2. דיור מתאים למשפחת פרחן מנתניה

חבר-הכנסת ז. המר שאל את שר השיכון ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

ב"מעריב" מיום 21 בנובמבר 1971 נמסר בכתבתו של ג. שרוני על משפחת חנניה פרחן מנתניה, שאשתו ילדה שלישייה לפני כחודשיים והשלושה נמצאים עדיין במוסדות ובתי-חולים, מאחר שדירת המשפחה (45 מ"ר - חדר וחצי) צרה מהכילים (במשפחה עתה 11 נפשות) ואין להורים מקום להניח בו את הילדים.

באמצעות משרד השיכון או על-ידי חברות ממשלתיות עירוניות?

4. כמה יחידות דיור נמסרו לזוגות צעירים בשנת 1970?

5. כמה יחידות דיור נמסרו לעולים בשנת 1970?

שר-השיכון ז. שרף:

1-3. בשנת 1970 ניתנו בסך-הכל 4,572 פתרונות למפונים ממשכונות-עוני ומדיור פגום. הפתרונות התחלקו: 1,179 דירות חדשות, 597 דירות מתפנות ו-2,796 הלוואות. נוסף על כך נבנו 1,293 חדריים להטבת דיור כתוספת לדירות שרבה בהן הצפיפות.

4. לזוגות צעירים ניתנו בשנת 1970: 471 דירות חדשות, 927 דירות מתפנות, 950 הלוואות.

5. לעולים ניתנו בשנת 1970: 5,256 דירות חדשות, 1,615 דירות מתפנות, 2,890 הלוואות.

כל המספרים האלה נוגעים לשנת התקציב 1970/71. בשנת 1971/72 המספרים יהיו שונים, אך על כך נוכל לדווח רק בעתיד.

ה"ר ש. רוזן:

שאלה נוספת להבר-הכנסת ידד.

מנחם ידיד (גח"ל):

לא שמעתי תשובה לשאלה 3 בשאלתה, על החלוקה בין חברות ממשלתיות ובין העיריות. יש חברות המשותפות לממשלה ולעיריות. אני מבקש לדעת פרטים בעניין זה.

שר-השיכון ז. שרף:

אין בידי החלוקה, אבל המספרים כלולים במספרים שמניתי.

6. מינוי משכונות-עוני בתל-אביב-יפו

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר השיכון ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

כבוד שר השיכון הודיע בכנסת כי-משרדו יפרש חלק ניכר מהדירות שהוא בונה לפינוי משכונות-עוני ומשפחות מרובות ילדים למטרת שכירות.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. כמה יחידות דיור נועדו לפינוי משכונות-עוני בתל-אביב-יפו?

2. כמה מהן נועדו לשכירות חדשית למחוסרי אמצעים?

3. מה חלקה של חברת "חלמיש" בתכנית הנ"ל?

4. לפי אילו קריטריונים נמסרות הדירות לשכירות?

שר-השיכון ז. שרף:

1. בתקציב משרד השיכון לשנת 1971/72 נועדו סך-הכל 475 דירות לפינוי משכונות-עוני של מחוסרי אמצעים, מזה 300 יחידות דיור ברכישה.

2. שאר 175 יחידות הדיור נועדו למסירה בתנאי שכירות, מהן 150 תירכשנה מיד שגיה.

3. כל הדירות לפינוי משכונות-עוני ולמחוסרי אמצעים נרכשות ונמסרות על-ידי חברת "חלמיש".

2. מה היא המשמעות של ביצוע ההמלצות לגבי הבנייה בארץ?

3. האם יורה השר לפעול לפי המלצות אלו?

שר-השיכון ז. שרף:

1. כן. הסקר גערך בהזמנת מרכז הבנייה הישראלי, והדין-וחשבון הובא לדיון בישיבת הדירקטוריון של המרכז.

2. המלצות הוועדה נוגעות בעיקר לבעיות תיעוש הבנייה, שבעזרתן ניתן לחסוך בכוח-אדם ולקצר את תקופת הביצוע.

3. רובן של המלצות הוועדה כבר כלולות בתכנית תיעוש הבנייה המופעלת על-ידי משרד השיכון. הדין-וחשבון נכון כעת לקראת הסיכום בדירקטוריון של מרכז הבנייה הישראלי, שבו מיוצגים כל גורמי הבנייה בישראל.

4. מינוי צוות הקמה לקריית-ארבע בתברון

חבר-הכנסת ז. המר שאל את שר השיכון ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

ב"מעריב" מיום 12 בנובמבר 1971 נמסר בכתבתו של מר צבי לביא על טענת מתנחלי תברון כי בכונת משרד השיכון לבסס בקריה מינהל במתכונת של צוות הקמה, בעוד שהמתנחלים תובעים להקים מתוכם מועצה מקומית.

אבקש לדעת:

1. האם נכונה הידיעה?

2. אם כן, מה הם השיקולים ומה היא הסיבה לכך שהשלטון המקומי יימסר לפקידים מבחוץ שינהלו את העניינים המוניציפליים?

3. האם ומדוע לא ישקול השר מחדש את עמדתו בנושא זה?

שר-השיכון ז. שרף:

1. מיניתי צוות להקמת קריית-ארבע והחזקתה.

2. הקמת ישוב חדש ובריא מכל הבחינות היא תהליך ממושך, המשלב בתוכו פעולות בנייה, איכלוס, דאגה לתשתית חברתית וכלכלית.

האחריות לפיתוחו של הישוב תוך שימוש במשאבים ממלכתיים מוטלת על הממשלה, וצוות ההקמה הוא מכשיר יעיל לביצוע מדיניותה.

דרך זו עלתה יפה בנצרת-עלית, ערד וכרמיאל על-ידי צוות של משרד השיכון.

3. הקמת צורה כלשהי של שלטון מקומי אינה עניינו של משרד השיכון, אלא של הממשל הצבאי.

5. נתונים על פתרונות דיור לשנת 1970

חבר-הכנסת מ. ידיד שאל את שר השיכון ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לשאלותי הבאות:

1. כמה פתרונות דיור בוצעו בעין לפינוי משכונות-עוני על-ידי משרדך בשנת 1970?

2. כמה פתרונות לדיור חליף בוצעו בעין לפינוי מבנים פגומים או מסוכנים בשנת 1970?

3. כמה מהפתרונות הנ"ל נפתרו על-ידי דיור חליף

4. עד נובמבר 1971 חולקו הדירות המושכרות לפי המלצות האגף לעבודה סוציאלית של העיריה. חברת "חלמיש" קיבלה על עצמה, החל בדצמבר שנה זו, מיון המועמדים וקעת מעבדים קריטריונים לחלוקת דירות.

הי"ר ש. רוזן:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת ידיד.

מנחם ידיד (גח"ל):

האם נמסרו על-ידי "חלמיש" יחידות דיור, שנועדו לחיסול משכנות-עוני, לעולים חדשים?

שר-השיכון ז. שרף:

אינני יודע. כלומר אני יודע שהעקרון שקבענו הוא כי דבר זה לא ייעשה.

7. הקמת חברת "עמיגור"

חבר-הכנסת מ. בן-פורת שאל את שר השיכון ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

נודע לי כי מתארגנת חברה בשם "עמיגור", בראשותו של מר לנדא, סגן המנהל הכללי של משרד השיכון.

אבקש לדעת:

1. האם חברה כזו נמצאת בתהליך הקמה?
2. אם כן, מה תפקידיה ומה הן סמכויותיה?
3. מה כאן ההשלכה על תפקידי חברת "עמידר", מבנה ומספר עובדיה?

שר-השיכון ז. שרף:

1. נמסרה לי תשובה חיובית מהנהלת הסוכנות.
2. לנהל ולהחזיק את הרכוש המוקם בארץ מכספי המגבית היהודית המאוחדת בארצות-הברית ובקנדה והוא רשום כרכוש הסוכנות היהודית, או חברות שבבעלות המגבית.
3. חברת "עמיגור" לא תשפיע על מבנה חברת "עמידר" ותפקידיה. עם העברת הדירות שבבעלות המגבית היהודית בארצות-הברית ובקנדה לניהולה של החברה החדשה יקטן מספר הדירות שבניהול "עמידר" וכן יקטן מספר עובדי החברה. הוסכם עם הסוכנות היהודית כי החברה החדשה תקבל חלק מהעובדים בהתאם לרכוש המועבר, ולפי רצונם של העובדים, כמובן.

8. פתרונו דיור לזוגות צעירים

חבר-הכנסת מ. שחל שאל את שר השיכון ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

בשידור טלוויזיה מיום 21 בנובמבר 1971 נמסר על פתרונו שמשרד השיכון הציע לזוגות צעירים.

אבקש לדעת:

1. כמה פתרונו היו על-ידי מתן הלוואה?
2. כמה בשכירות?
3. כמה פתרונו היו עם 5,000 לירות במזומן עד קבלת הדירה, באילו מקומות, ומי זכאי לדירות אלו?

שר-השיכון ז. שרף:

1. סך כל הפתרונו שאושרו על-ידי מתן הלוואות הוא 1,492.

2. בתנאי שכירות: 1,989.

3. סך כל הפתרונו שאושרו לדירות בתנאי רכישה, ואשר התשלום הראשון במזומן לא עלה על 5,000 לירות:

פתרונו

160	—	מחוז הגליל (כל הישובים)
		מחוז חיפה (מעלות, שלומי, עכו, יקנעם, דכסים, טירת-הכרמל, אור-עקיבא)
101	—	מחוז המרכז (יבנה, קריית-עקרון, באר-עקב, כפר-יונה)
34	—	מחוז ירושלים (מבשרת-ירושלים, בית-שמש, אשקלון, קריית-גת, קריית-מלאכי)
327	—	מחוז הנגב (שדרות, נתיבות, אופ"ק, דימונה, ירוחם)
52	—	

סך-הכל 674

הפתרונו שאושרו לדירות בתנאי רכישה, ואשר התשלום הראשון במזומן עליהן עלה על 5,000 לירות, הם 2,313.

לדירות זכאים הזוגות שקיבלו ניקוד גבוה שזיכה אותם לדירה במסגרת המפעל.

9. עבודת בנייה בשבת בבאר-שבע ובבת-ים

חבר-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר השיכון ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

נמסר לי על-ידי תושבים בבאר-שבע, וכן על-ידי תושבים בבת-ים, כי נעשו עבודות בנייה בשבת בערים אלה בבניינים שונים המוקמים על-ידי משרד השיכון או על-ידי חברת "שיכון ופיתוח".

רצוני לדעת:

1. האם יש אמת בדברים אלה?
2. האם נוקט משרד השיכון את כל האמצעים כדי להבטיח שלא יועסקו עובדים בשבת במפעלי בנייה הנהנים בצורה כל שהיא מתמיכה של משרד השיכון?

שר-השיכון ז. שרף:

1. מפקחי משרד השיכון במקומות אלה לא ידעו על עבודה בשטח בשבת.

בשעת בדיקה שנערכה אצל החברות שמבצעות את העבודה הן בבאר-שבע והן בבת-ים נמסר לנו, כי לא ידוע להן על ביצוע עבודות בשבת מטעמן.

2. החוזה הנחתם בין משרד השיכון לקבלנים המבצעים עבודה בשבילו הוא חוזה סטנדרטי של ממשלת ישראל, אשר לפיו חייבים הקבלנים לשמור על חוקי המדינה והדבר כולל את חוק שעות עבודה ומנוחה.

הי"ר ש. רוזן:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (מפד"ל):

בתשובה לשאלתה אתמול אמר שר העבודה, שלפי החוק אין איסור על העסקת ערבים בשבת כפועלי בניין.

11. ידיעה בדבר עיכוב בהעברת סכומים לתקציב החינוך בבית-שאן

חברי-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר החינוך והתרבות ביום כ"ד בחשוון תשל"ב (12 בנובמבר 1971):

בעתונות מיום כ"ה בתשרי תשל"ב הופיעה ידיעה, שלפיה איים מר שריבום, יושב-ראש הוועדה הקרואה בבית-שאן, להתפטר מתפקידו יחד עם כל הוועדה, משום שמשרד החינוך והתרבות מסרב להעביר לעזריה את הסכומים שהוטחו לה במסגרת התקציב הנוכחי. לדבריו של מר שריבום הבטיח משרד החינוך להעביר לבית-שאן סכום של 3 מיליון לירות, אך העביר 1.5 מיליון לירות בלבד. באותו יום אף אישר מר שריבום בראיון ששודר ב"שידורי ישראל", את הידיעה הנ"ל.

אבקש לדעת:

1. האם הידיעות הנ"ל, המובאות מפי יושב-ראש הוועדה הקרואה בבית-שאן, נכונות?
2. אם כן, מה הן הסיבות לעיכוב העברת הסכומים הנ"ל והאם יורה השר להעבירם ללא דיחוי?
3. בהתחשב במכלול הבעיות של בית-שאן, כעיי-רת-פיתוח וכעיי-רית-ספר, מדוע לא עמד משרד החינוך בהתחייבויותיו הכספיות לרשות המקומית?
4. אילו צעדים ינקוט השר כדי למנוע הישנות תופעות אלה בעתיד?

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

1-2. נכון הדבר שיושב-ראש הוועדה הקרואה בבית-שאן כינס מסיבת עיתונאים והפיץ שמועה חסרת שחר שהתפרסמה בעתונות וברדיו, כי משרד החינוך והתרבות איננו ממלא את הבטחותיו לוועדה הקרואה. אך העובדות ציינו מר שריבום לא היו נכונות. להלן הנתונים המדויקים:

(א) עם כניסת הוועדה הקרואה לפעולתה נטל משרד החינוך והתרבות על עצמו את מלוא ההוצאות לתיקונים ולשיפוצים הרבים שבוצעו במבני חינוך בבית-שאן, ושיחרר את המועצה המקומית מהוצאה של 2,730,000 לירות. סכום זה הועבר למע"צ ולמשרד השי-כון שביצע את העבודות הדרושות.

(ב) בשנת תשל"א בדק משרד החינוך והתרבות את תקציבי החינוך והתרבות של מועצת בית-שאן והחליט לאון את התקציב בסעיפי חינוך ותרבות לפי נושאים ובצמודות ליכולת הביצוע. ממצאי הבדיקה הוכיחו שלאיון תקציבי החינוך בבית-שאן, בתשל"א, תיחדש תוספת של תקציב בסכום של כמיליון ל"י (לרבות פעולות קיץ), ועוד כ-750,000 לירות להרחבת הפעולות. תוספת זו, שהיא מעל ומעבר למקובל בהקצבות לחינוך ולתרבות לרשויות מקומיות, אושרה ועל כך נערך סיכום ב-23 בדצמבר 1971.

(ג) השתתפותו של משרד החינוך והתרבות בהוצאות לחינוך ברשויות מקומיות נעשית לפי מדדים קבועים ואיננה מבוססת את מלוא ההוצאות, המתכנסות גם על-ידי מסים, מענקים ממשרד הפנים ע"ד. לגבי בית-שאן נהג המשרד בתשל"א לפני משורת הדין ואמנם כוסה התקציב שאושר על-ידינו, בסיכום הממוכר לעיל.

(ד) משרד החינוך והתרבות צמוד לתקציב הערוך לפי נושאים ולא לסכומים גלובליים. כדי להמחיש אביא

שאלתי לשר, האם מוכן הוא להגיד בכנסת שב-ערים היהודיות הגדולות, במקומות שיש יהודים דתיים, משרד השיכון ידאג לכך שלא יועסקו בעבודות בנייה אף פועלים ערבים?

שר-השיכון ז. שרף:

אני חושב שזה תפקידו של משרד העבודה. לנו אין המנגנון להתנות התניות כאלה.

10. שידור קטע מהפגנת נשים בעיריית שכם בחדשות הטלוויזיה

חברי-הכנסת י. תמיר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בחשוון תשל"ב (31 באוקטובר 1971):

בתאריך 12 באוקטובר 1971, בשידור חדשות הטל-וויזיה בשעה 10, שודר קטע ממפגש נשים בשכם שאורגן על-ידי בני משפחות המחבלים האסורים בכלא אשקלון. המקליט שידר דברי הסתה שהושמעו על-ידי נשים מספר והאשמות קיצוניות בדבר עינויים וזוועות וכו' שמתבצ-עים, כביכול, בכלא.

הטלוויזיה הוזמנה לשדר את המפגש במטרה לנצל את השידור, ישירות, לצרכי התקפה על שירותי בתי-הסוהר, ובעקיפין, נגד המדינה בכללותה. לא ייפלא שה-טלוויזיה המצרית מעתיקה תכניות מסוג זה ומנצלת אותן נגד טובת המדינה.

אבקש לדעת:

1. מה הגיע את רשות השידור להציג בצורה הנ"ל את טיעוני הנשים בחדשות הערב?
2. מדוע הקצו לשידור זמן כה רב ובלא כל יחס לשידור קטעי חדשות אחרים?
3. כיצד ידעו השדרים על הכנס ומה שעשוי להיות בו?

4. מדוע לא נתנו, לשם איזון, מקום לתגובה מוסמכת באותו הבימוי ובמשך אותו הזמן שהוקצב לראיון המאשימות?

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

1. העורך ראה בהפגנת הנשים במשרדי עיריית שכם אירוע חדשות שיש להביאו לפני הצופים.

2. משך הקטע כולו (לרבות דברי הקריין על תגובת מר ניר) ארך 2.06 דקות והוא תואם את משך הכתבה הרגיל ב"מבט".

3. כתב הטלוויזיה לענייני השטחים מקיים מגע מתמיד עם הממשל הצבאי וכן עם גורמים באוכלוסיה הערבית (כגון עיריות) כדי להשיג מידע.

על התארגנות ההפגנה הנ"ל ידע הכתב שלושה ימים לפני קיומה ודיווח עליה למערכת החדשות. מקור אחר של מידע היה כתבתו בצפון הארץ.

4. המערכת ניסתה להכין תגובה מצולמת אך לא הצליחה בכך, ושודרה תגובה שנתקבלה בשיחה טלפונית עם ניצב ניר.

צדק חבר-הכנסת תמיר כי מן הראוי היה לשדר זו בצד זו את הכתבה ששודרה וכתבה מצולמת שתפרק את טענות המפגינות.

חברת ט', ישיבה רמ"ז

— שאלות ותשובות (אלון, כן, אליעד) —

ב. אם בית-ספר זה מקיים — מה מספר תלמידי דיו? מי הם המורים המלמדים בו ומי מקיימו מבחינה תקציבית?

ג. הנכונה האינפורמציה שנציגי החורים השולחים את ילדיהם לבית-ספר זה פנו מספר פעמים לגורמים מוסמכים במשרד (המנהל הכללי, מנהל המחלקה לחינוך תיכון) ולא נענו?

ד. האם משרד החינוך והתרבות יעזור לקיום בית-ספר זה? אם כן, באילו דרכים?

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

א. המושבה הישראלית בלונדון מקיימת בית-ספר עברי של יום א' לילדי השליחים הישראלים, אך לדעת משרד החינוך והתרבות אין בית-ספר של יום אחד בשבוע מספיק כדי להגיע להישגים דומים לאלה שבארץ, כדי שייקלטו על נקלה עם שובם הביתה.

ב. בבית-הספר הנ"ל מבקרים בערך 150 תלמידים שהם בני עובדי השגרירות, הסוכנות היהודית וגופים ישראליים אחרים. המורים המלמדים במסד הנ"ל הם מורים ישראליים, שבחלקם גם מורים שליחים מטעם הסוכנות היהודית. ניהול בית-הספר וכך הפיקוח ותהדיר-כה של המורים נעשים בהתנדבות. בית-הספר כולו מוחזק על-ידי החורים.

ג. לפני כשנתיים וחצי הורכבה ועדה בין-משרדית המורכבת מנציגי משרד האוצר, משרד החוץ ומשרד החינוך והתרבות, שמתפקידה לאשר תמיכה כספית לבית-הספר הישראליים בחוץ-לארץ. ועדה זו קבעה תנאי למתן תמיכה כספית לבית-הספר הישראליים בחוץ-לארץ, והוא שמוסדות אלה יקיימו לימודים בכל ימות השבוע, ובהם יבקרו לפחות 15 ילדי שליחים.

במסגרת הנחיה זו משלם משרד החינוך את משכורתם של המורים המועסקים ב-7 בתי-ספר נתמכים בחוץ-לארץ (פאריס, בריסל, טורן, אדיס-אבבה, לאוס, אבידג'אן וניירובי) ולגבי בתי-ספר שאינם נתמכים הוא מסייע בעצה ובהדרכה.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית והקונסול הכללי בלונדון פנו אל משרד החינוך וביקשו תמיכה כספית, אך נענו בשלילה בהתאם להנחיות הוועדה הבין-משרדית.

ד. משרד החינוך והתרבות מושיט עזרה על-ידי מתן עצה והדרכה פדגוגית לסגל המורים בכל מה שנוגע לתכנית הלימודים ולפעילות חינוכית אחרת.

13. מועד השידור של חצי השעה הנוספת בתכנית הערבית בטלוויזיה

חבר-הכנסת ג. אליעד שאל את שר החינוך והתרבות ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

נדע ברבים דבר הוספת חצי שעה לתכנית הטלוויזיה בערבית, אולם הואיל והצופים הערבים לא יספיקו אפילו להגיע לביתם אחרי העבודה, שהיא בדרך כלל מחוץ למקום מושבם, אודה לכבוד השר אם יואיל להשיבני:

מה היו הסיבות שמנעו מרשות השידור להקציב את מחצית השעה הנוספת לאחר השעה 7.30 במקום להקציב אותה לשעה 6.00 בערב?

דוגמת הקייטנות: בתקציב לבית-שאן אושר לנושא זה סכום של 150,000 לירות, הביצוע הסתכם ב-94,000 לירות, לכן התשלומים הסתכמו בסכום הביצוע בלבד ואין למועצה אופציה לתבוע את היתרה שלא הוצאה הואיל ולא בוצעה הפעולה. כך גם בסעיפים אחרים.

3-4. בבית-שאן הביצוע בפועל היה קטן יותר מאשר התקציב המאושר, לכן הסכומים שהועמדו לרשות הוועדה הקרואה היו קטנים יותר מאשר התקציב המאושר. אפילו כך, העביר משרד החינוך והתרבות לבית-שאן מעבר לתקציב הרגיל, על חשבון שנת תשל"א, סכום של 732,000 לירות (130,000 לירות על חשבון תקציב 1970/71 ו-602,000 לירות מתקציב 1971/72).

אחד הפירסומים בעתונות וברדיו נקרא יושב-ראש הוועדה הקרואה בבית-שאן לשיחת בירור אצל שני המנהלים הכלליים של משרדי הפנים והחינוך והתרבות. בשיחה זו סוכם שישלח עובד משרד החינוך על-מנת לבדוק את תקציב החינוך בבית-שאן. בבדיקת החשבונות של התקציב מול הביצוע, ותקבולים מול הוצאות, נתגלתה התמונה הבאה: לפי מאזני ספרי מועצת בית-שאן עצמה לשנת 1970/71, המסתיימת ב-31 במרס 1971: סך כל התקבולים היו 5,680,672.48 לירות; סך כל התשלומים היו 5,680,672.48 לירות; דהיינו נמצא עודף של: 813,043.78 לירות.

בטוחני כי אין כיום רשות מקומית בארץ שתוכל להציג מאון כזה. משרד החינוך והתרבות השקיע סכומים ניכרים בפיתוח החינוך בבית-שאן נוסף על כיסוי תקציב גולבלי של משרד הפנים. לא ברור לי איפוא מדוע מצא יושב-ראש הוועדה הקרואה לנכון להטות האשמות בלתי-מבוססות כלפי משרד החינוך והתרבות, שהשקיע בבית-שאן יותר מאשר הוועדה הקרואה היתה מסוגלת להוציא. כל מי שיבקר היום בבית-שאן יראה את ההתקדמות הרבה בתחומי החינוך והתרבות שחלה במקום.

השואל הנכבד ישמח אל נכון לשמוע כי ב-1 ביולי 1971 הפעלו מרכז תרבות נוער וספורט רב-תכליתי ורב-גילי בבית-שאן, המקיים פעולות תרבות, חברה, השכלה, אמנות וחינוך גופני. במרכז חדרים לפעילות חוגים, מועדון לחבר, אולם למופעים, ספריה ציבורית, מגרשי כדורסל, כדוריד וכדורעף ובריכת שחייה. מרכז זה נבנה בעזרת קרן החינוך לישראל שליד המגבית היהודית המאוחדת בארצות-הברית. כן נמצאים בשלבי בנייה מתקדמים בקמפוס למרכז שני בתי-ספר מקיפים, כללי דתי, אשר ייפתחו בראשית שנת הלימודים תשל"ג וידגמו את המלה האחרונה בתיכנון ובניית מוסדות חינוך מסוג זה.

12. עזרה לבית-הספר ליום א' של ילדי הישראלים בלונדון

חבר-הכנסת א. כץ שאל את שר החינוך והתרבות ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

אודה לכבודו אם ישיבני על השאלות הבאות:

א. האם נכונה האינפורמציה שלפיה מקיימת "המושבה הישראלית" בלונדון בית-ספר של יום א' לילדים הישראליים על-מנת לסייע להם בהשגת הישגים דומים לאלה שבארץ ולהקל את קליטתם עם שובם לכאן?

15. פיקוח על הימצאותם של אביו"ר עזרה ראשונה במגרשי ספורט

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזליג שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

בעתון "מעריב" מיום 21 בנובמבר 1971 פורסם על שני מקרים שקרו במגרשי הכדורסל שבהם נפצעו שחקנים וכתוצאה מהעדר אלונקה נאלצו להוציאם מהמגרש על דלת שנעקרה ולוח שנמצא במקרה במקום. נוכח העובדה שהעדר אביו"רם להגשת עזרה ראשונה לספורטאים שנפגעו במשחק יכול לגרום לתוצאות חמורות לבריאותם של הנפגעים, אבקש את כבודו להשיבני:

1. הקיימות תקנות המחייבות את האחראים למגרשי הספורט לצייד אותם באביו"רים הדרושים להגשת עזרה ראשונה לנפגעים?
2. אם כן, הקיים פיקוח שהאחראים על המגרשים יקיימו הוראות אלה?
3. אם לא, האם מוכן כבוד השר לפעול להתקנת תקנות מתאימות ומחייבות את האחראים על מגרשי הספורט?

שר החינוך והתרבות י. אלון:

1. כן. בתקנון איגוד הכדורסל בסעיף 36(ה) נאמר: "על הקבוצה המארחת לדאוג שיהיה ציוד עזרה ראשונה על המגרש" ... בתחילת העונה ביקרה ועדת ביקורת של איגוד הכדורסל ואישרה מגרשים רק לאחר שביררה מציאות ציוד זה.
2. על אף ביקורת זו קרו העונה מקרים מספר שבהם לא נמצאה אלונקה בשטח המגרש בעת הצורך. ועדת האיגוד של איגוד הכדורסל דנה בבעיה והחליטה על אמצעי ביקורת נוספים, שלפיהם לא יתחיל שופט במשחק, אלא לאחר שוויידא מציאות אלונקה ותיק עזרה ראשונה במגרש.
3. הנושא "בטיחות במגרשים" מוצא ביטוי בהצעת חוק הספורט הנמצאת עתה בשלבי עיבוד אחרונים.

16. הפיקוח על ביצועו של חוק לימוד חובה

חברת הכנסת ר. ארזי שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

בפסק-דין שהוציא זה לא מכבר שופט בית-המשפט המחוזי בבאר-שבע, מר אהרן חייב, העיר השופט את ההערה הבאה:

"התובעת, סטלה, הינה תושבת אשקלון מגיל חמש, שנים, דהיינו - כל עשרים שנות חייה בישראל ובשנים אלה לא למדה אפילו קרוא וכתוב. מן המפורסם מות שמדינת ישראל הולכת בעקבות המדינות הנאורות ומוציאה חלק ניכר מתקציבה לחינוך והקניית ידע ללדור החדש וכן מוציאה סכומים גדולים לביעור הבערות בין העולים המבוגרים, המגיעים לישראל ואינם יודעים קרוא וכתוב. מן הראוי שמשרד החינוך והתרבות יתן דעתו על המקרה של התובעת, שגדלה במשך 20 שנות חייה בעיר ואם בישראל כאשקלון (ולא במקום קטן ומרוחק), ולא למדה קרוא וכתוב בבית-ספר יסודי, בניגוד לחוק לימוד חובה, תש"ה-1949. קיימות אפשרות סבירה שבורותה וחוסר כל השכלה של התובעת תרמו לא

שר החינוך והתרבות י. אלון:

לאחר בדיקת האפשרויות במוסדות רשות השידור הוחלט לשדר את תוספת מחצית השעה בתכנית הערבית בשעה 18.00. כיוון שהשידורים מתחילים בתכנית לנוער בערבית נמצאה השעה מתאימה.

זאת ועוד: התכנית המשודרת ב-19.30 מתורגמת עכשיו גם לערבית ולכן יכול הצופה הערבי ליהנות מרצף של מישדרים עד השעה 20.00 לפחות והוא, כמובן, יכול לצפות גם בתכנית בשפה העברית, כי רבים מהערבים מטיבים לדבר עברית. בתנאים הנתונים של שידור בערוץ אחד בלבד נמצאה דרך זו כדרך הפוגעת פחות בצופים בשתי הלשונויות, עברית וערבית.

14. מיטורי המורה הגברת שרה אלוני-עציון

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמזליג שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ג' בכסלו תשל"ב (21 בנובמבר 1971):

בעתון "על המשמר" מיום 13 בנובמבר 1971 כותבת מורה בשם שרה אלוני, מורה מוסמכת בזרם הממלכתי-דת, שהיא פוטרה ממשרתה לאחר 7 שנות עבודתה בעקבות גישויה ליהודי שאינו שומר מצוות. בקשתה לעבור לזרם הממלכתי הכללי כדי לחדש עבודתה בהוראה לא נענתה.

רצוני לשאול את כבודו:

1. האם הדברים שנכתבו בעתון על-ידי המורה הם נכונים?
2. האם קיימת הוראה מטעם משרד החינוך, שלפיה ניתן לפטר מורה לאחר 7 שנות עבודה בגלל גישויה עם יהודי שאינו שומר מצוות?
3. האם לא ניתן בכלל, או במקרים מסוג זה של מורה עם מספר רב של שנות ותק, להעביר מעבודה בהוראה בחינוך הדתי להוראה בחינוך הממלכתי?
4. מה בדעת כבודו לעשות כדי לסייע בידה של המורה שרה אלוני להמשיך בהוראה ולא לנטוש את המקצוע?

שר החינוך והתרבות י. אלון:

1. הדברים שפורסמו בעתונות על-ידי המורה שרה אלוני-עציון במכתב למערכת אינם מדויקים. בקשתה של המורה להעברה לחינוך הממלכתי נדחתה כיוון שעבודתה בעבר בהוראה ובחינוך לא הניחה את דעת הפיקוח.

2. המועצה לחינוך ממלכתי-דתי החליטה בישיבתה מיום י"ד בשבט תשל"ל (21 בינואר 1970) לפסול את המורה מעבודתה. במוסדות חינוך ממלכתיים-דתיים. המועצה פעלה במקרה זה בתוקף הסמכויות שניתנו לה על-פי חוק חינוך ממלכתי, תשי"ג-1953.

3. מורה המבקשת לעבור בתנאים אלה מהמגמה הממלכתי-דתית למגמה הממלכתית, מאשרים בקשתה אם עבודתה הניחה את דעת הפיקוח. במקרה שחוות הדעת של הפיקוח איננה חיובית נמצאים הפיטורים שרירים. ברוב המקרים אושרו מורות שנפסלו על-ידי המועצה לחינוך ממלכתי-דתי וביקשו לעבוד במגמה הממלכתית. לעובד ההוראה ניתנת כיום זכות עידעור לפני המוכירות הפדגוגיות של מערכת החינוך.

4. כאמור לעיל, מקרה זה חורג מרוב המקרים ומסיבה זו סירב הפיקוח לאשר את ההעברה.

חוברת ט', ישיבה רמ"ז
— שאלות ותשובות (ארזי, אלון, לוי, בן-מאיר) —

17. אחזקת החפירות של בית-הכנסת בסוסיא
חבר-הכנסת ש. לוי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):
"דבר" מיום 18 בנובמבר 1971 כותב על ביקור
בחירבת סוסיא בהר חברון.

אבקש לדעת:

א. מה הם הצעדים שאגף העתיקות נוקט כדי
להגן על החפירות בבית-הכנסת העתיק בחירבת סוסיא?
ב. האם התקציב כולל סעיפים מתאימים לביצוע
פעולות השימור והאחזקה של בית-הכנסת העתיק?
אם לא, מה בדעת משרד לעשות כדי לשמר ול-
תחזק את האתר?
ג. האם משרדך בא בדברים עם קצין המטה לענ-
יני עבודה בממשל הצבאי, כדי להבטיח סלילת כביש
לאתר החשוב?

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

א. אגף העתיקות דרש מקצין מטה לארכיאולוגיה
במפקדת אזור יהודה ושומרון, כבר בראשית החפירה,
להבטיח את השמירה והשימור של האתר. עם סיום עיקר
עבודות החפירה הוחל בחיזוק הקירות והפיספסים. תכנית
כללית לשימור, ובכלל זה הקמת גג וגדר, הוגשה לוועדת
השימור והוועדה אישרה את התכנית. משרד החינוך
והתרבות הקציב לצורך זה סך 50,000 לירות.

ב. אחזקתו ושימורו של האתר יבוצעו בשלב זה
במסגרת העבודות השוטפות של יחידת קצין מטה לאר-
כיאולוגיה במפקדת יהודה ושומרון. בהצעת התקציב
לשנת 1972/73 הובא נושא זה בחשבון על-ידי קצין מטה,
אולם עדיין לא אושר. אנו מטפלים עתה בפתרון הבעיה.

ג. מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים במשרד החי-
נוך והתרבות, באמצעות קצין המטה לארכיאולוגיה, בא
בדברים עם קצין המטה לענייני עבודה בדבר סלילת
כביש לאתר. טרם נתקבלה החלטה בגידון, מכיוון שהדבר
כרוך בבעיות אחרות החורגות מהטיפול בעתיקות. לכ-
שתיפתרנה בעיות אלה אנו מקווים כי אפשר יהיה לתכנן
סלילת כביש.

18. בתי-ספר שתלמידיהם אינם זכאים

לשכר-לימוד מדורג

חבר-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"ז בכסלו תשל"ב (5 בדצמבר 1971):

רצוני לשאול:

1. האם תלמידים הלומדים בבית-הספר האמרי-
קני בכפר-שמריהו, שבו לומדים לפי תכנית אמריקנית
ולא ישראלית, זכאים לשכר לימוד מדורג (אם כמובן
עמדו בתנאים המקובלים)?

2. האם תלמידים הלומדים בישיבות על-יסודיות,
שבהן יש רק לימודי קודש ולא לימודים כלליים, זכאים
לשכר לימוד מדורג?

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

1-2. לא. אלה גם אלה אינם בפיקוח משרד
החינוך והתרבות. תלמידים הלומדים בישיבות המקיימות
תכנית לימודים המאושרת על-ידי המשרד נהנים משכר-
לימוד מדורג.

מעט לתלואות שהביא עליה הנתבע. תופעה כזו צריכה
להביא להגברת הפיקוח של הרשויות המוסמכות, כדי
למנוע אפשרות שבתוך הדור החדש הגדל בישראל יהיו
אנאלפביתים.

בעקבות ההערה הנ"ל הריני מתכבד לשאול:

1. מה הם אמצעי הפיקוח הנהוגים לגבי ההורים,
אשר בניגוד לחוק חובה, תש"ח-1949, מונעים
מילדיהם לימוד בבתי-הספר?

2. האם קיים במשרד החינוך והתרבות מעקב אחר
מקרים כנ"ל?

3. היש ביד משרד החינוך והתרבות נתונים על
מספר הילדים החייבים חינוך חובה ואינם מבקרים בבתי-
הספר כלל או שעוברים את בתי-הספר בטרם סיימו את
לימודיהם בהתאם לחוק חינוך חובה?

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

1. אמצעי הפיקוח הנהוגים לגבי הורים המפירים
את חוק לימוד חובה, תש"ט-1949, מוגדרים בחוק זה
סעיף 2(ב) (10) עם תיקון בסעיף 30 לחוק דיני עונשין
(דרכי ענישה) [נוסח משולב], תש"ל-1970. הגשנו
הצעת תיקון לחוק, שלפיה יוחמרו העונשים על אי-
ביקור סדיר. הצעה זו נדונה כבר בוועדת השרים לענייני
פנים ושירותים.

2. החובה על הטיפול בהיעדרות תלמידים מבית-
הספר מוטלת על הרשות המקומית לפי תקנות לימוד
חובה (שירותים מקובלים), תשי"א-1951, סעיף 1(ד).
במקומות אחדים שבהם אין הרשות המקומית יכולה
לקחת על עצמה נטל זה משתתף משרד החינוך באח-
זקת קצין ביקור סדיר.

עם תחילת שנת הלימודים הנוכחית החמיר והר-
חיב משרד החינוך והתרבות את הביקורת והמעקב אחר
הטיפול בנשירה על-ידי הרשויות המקומיות ועל-ידי
מנהלים ומורים בבתי-הספר עצמם, באמצעות ממונים
על הביקור הסדיר בלשכות המחוז של המשרד ועל-ידי
מתן ייעוץ ותיואם מרכזי במשרד הראשי.

3. הואיל ומשרד החינוך והתרבות נכנס רק אשת-
קד לטיפול אינטנסיבי בנושא זה, שהיה עד כה בידי
הרשויות המקומיות, אין היום בידי המשרד נתונים
מעודכנים על תלמידים העוזבים את בית-הספר בטרם
סיימו לימודיהם לפי חוק לימוד חובה. המשרד עושה
מאמצים לשפר את תהליכי איתור התלמידים המועמדים
לנשירה, הטיפול בהם ושיקומם. במקביל מקים משרד
החינוך והתרבות מסגרות מותאמות לטיפול בנשירים
או במועמדים לנשירה, כגון קבוצות-קלט לתלמידים
נושרים מחוץ לבתי-הספר (השנה פועלות 30 קבוצות
ו-25 נוספות בשלבי התארגנות); הפעלת צוותים בין-
מקצועיים של מורים, עובדים סוציאליים ופסיכולוגים
ברבים מבתי-הספר, לסייע למורים בטיפול במועמדים
לנשירה; טיפול בחבורות-רחוב; ופתיחת כיתות טיפול-
יות לתלמידים קשיי-הסתגלות. בטיפול בתלמידים קשיי-
הסתגלות אנו מבצעים תכנית תלת-שנתית שהוצעה
על-ידי ועדה מיוחדת לנושא זה, שהיתה משותפת למש-
רד החינוך והתרבות ולהסתדרות המורים. בתשל"ב נפ-
תחו 105 כיתות טיפוליות, ובסך-הכל קיימות 433 כיתות
כאלה.

הז"ר ש. רוזן:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר.

יהודה בן-מאיר (מפד"ל):

אני מבין שגם לבית-הספר בכפר-שמריהו אין זכות לשכר-לימוד מדורג.

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

עניתי במלה אחת: לא.

19. האסמקט החוקי של החפירות הארכיאולוגיות
לוגיות של שר הבטחון מר דיין

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החינוך והתרבות
ביום י"ט בכסלו תשל"ב (7 בדצמבר 1971):

פקודת העתיקות, שעל ביצועה ממונה שר החינוך
והתרבות קובעת כלהלן:

סעיף 3: כל המגלה עתיקה ולא קיבל רשיון
לחפור חייב למסור מיד הודעה על תגליתו לרשות
המוסמכת.

סעיף 4: לשום אדם לא תהא כל זכות או טובת-
הנאה בעתיקה מפאת שהוא בעל הקרקע שבה נתגלתה
העתיקה או מפאת שהוא מוצא העתיקה, כל עוד לא
ויתר על זכות הרכישה נציג הממשלה.

סעיף 3(5)(א): המדינה לא תהיה חייבת בכל
תשלום אם גילו את העתיקה בניגוד להוראה מהוראות
פקודת העתיקות.

סעיף 6: איסור לחפור ולחפש עתיקות ללא רשיון
ממשלתי.

סעיף 7 (ב): מתן רשיון רק למי שסמכותו המד-
עית מובטחת די הצורך.

סעיף 12: איסור על יצוא עתיקות ללא רשיון.

סעיף 22 קובע עוגשין: למי שמצא עתיקה ולא
הודיע על מציאותה; למי שחפר ללא רשיון; למי שייצא
עתיקות ללא רשיון; למי שסוחר בעתיקות ללא רשיון.

סעיף 25: אוסר מסחר בעתיקות ללא רשיון.
ב"העולם הזה" מספר 1787 של יום 1 בדצמבר
1971 פירסם מר דן בן-אמוץ רשימה ובה טען כי מר
משה דיין מפר את הוראות החוק הנ"ל, ובמיוחד הסעי-
פים הנ"ל.

בכתבתו טוען מר בן-אמוץ את הדברים הבאים:
א. שלשר הבטחון אוסף ארכיאולוגי ענק;
ב. ששר הבטחון חופר במשך שנים עתיקות ללא
רשיון;

ג. ששר הבטחון סוחר בעתיקות ומוכר עתיקות
באמצעות "משכית" וחגיות העתיקות אשר במלונות
ה"הילטון" ו"שרתון". הממצאים הארכיאולוגיים נמכרים
בקופסאות הדורות, מרופדות קטיפה, כשכל אחת מהן
נושאת את הכתובת "מתוך אוספו הפרטי של משה דיין",
וכוללות את חתימתו האישית;

ד. אחד מסוחר העתיקות בתל-אביב משמש כסו-
כן של מר דיין, והוא מביא לביתו את האספנים ה"כב-
דים" מחוץ-לארץ. אספן כזה רכש לפני זמן מה בביתו
ממצא בסך 30,000 לירות;

ה. בביתו של שר הבטחון בצהלה רוכזו עתיקות
ששוויין מאות אלפי לירות.

לאור הוראות החוק והטענות הנ"ל הנני מבקש
לדעת:

1. האם הודיע אי-פעם שר הבטחון לאגף
העתיקות על גילוי עתיקות כלשהן? אם כן, אימתי?

ב. על אילו עתיקות נמסרה (ו) הודעה (ות)?

2. האם קיבל מר דיין רשיון לחפירת עתיקות
והיפוש? אם כן, מתי? האם הרשיון בתוקף גם כיום?
אם כן, ממת?

3. האם בדק אגף העתיקות אם סמכותו המדעית
של מר דיין מובטחת, לאור הוראות סעיף 7(ב) של
הפקודה הנ"ל?

4. האם קיבל מר דיין היתר לייצא עתיקות? אם
כן — מתי? לגבי אילו עתיקות? באילו סכומים?

5. האם קיבל מר דיין רשיון לסחור בעתיקות?
אם כן, מתי?

6. האם האגף מפקח על העתיקות בשטחים המוח-
זקים? אם אין האגף מפקח על העתיקות בשטחים,
מי מפקח עליהם?

7. האם הודיע מר דיין לאגף העתיקות על האת-
רים הארכיאולוגיים שגילה, אם גילה?

8. לאור הפירסום הנ"ל ותגובת מר דיין שנתפר-
סמה ב"הארץ" של יום 1 בדצמבר 1971 ובה אישר מר
דיין מפי דוברו כי סוחר בעתיקות, האם ערך אגף העתי-
קות ביקור בבית דיין וחקירה מטעמו לגבי הטענות
לדעיל? אם נערכה חקירה, מה העלתה?

האם נערך רישום כל שהוא לגבי העתיקות (אם
בכלל) שבבית דיין, שתצלומים שלהן נתפרסמו בגליון
הנ"ל של "העולם הזה"?

שר-החינוך והתרבות י. אלון:

לשאלה 1: א. כן.

ב. (1) ביוני 1957 נמסרה הודעה על כריית כורכר
באתר העתיק חירבת תלוג'ה (על-יד מושב חצב ליד
דורה).

(2) ביולי 1957 — על גלוסקמאות כלקוליטיות
באזור.

(3) באוקטובר 1957 נמסרה הודעה על עתיקות
בבניה (על-יד יבנה).

(4) בסוף שנת 1962 נמסרה הודעה על תגליות
קברים כלקוליטיים בחתך הכביש ביער בן-שמון.

(5) בספטמבר 1953 נמסרה הודעה על גילוי שברי
גלוסקמאות כלקוליטיות באזור.

(6) בינואר 1971 — על תגלית מערת קברים
בנחל שעל-יד גת.

לדעתו של מנהל האגף ייתכן שמר דיין מסר, או
שנמסר מטעמו בעל-פה, על אתרים ועתיקות נוספים,
אך לא נרשמו.

לשאלה 2: לא.

לשאלה 3: לאור התשובה לשאלה 2 — התשובה
שלילית.

לשאלות 4—5: לא.

הודיע מר דיין על שום חפירה לאגף העתיקות; וגם במקרה שהודיע לפני כן הרי ברור מתשובת כבוד השר שלא היתה לו סמכות לחפור, לא קיבל רשיון, ולא נבדקה סמכותו המדעית לחפור. איך זה מתיישב עם מילוי חוק העתיקות של משרד החינוך והתרבות?

שר החינוך והתרבות י. אלון:

לא ברור לי אם זו שאלה נוספת או נאום.

אמרתי שבינואר 1971 הודיע מר דיין על תגלית של מערת קברים בנחלה שעל-יד גת. זאת אומרת שגם בתקופת כהונתו כשר הבטחון היתה הודעה. נוסף על כן, לפי ההערה של מנהל אגף העתיקות ייתכן שהיו הודעות בעל-פה שלא נרשמו.

באשר לשאלה הנוספת רצוני להזכיר לחברי הכנסת שב-15 בדצמבר, כלומר רק לפני כמה ימים, מלאו שנת-יים בלבד לכהונתו כשר החינוך ולאחריותו הפרלמנטרית על אגף העתיקות והמוזיאונים. בשנתיים אלה לא הובאה לפני כל תלונה ולכן לא ראיתי צורך לערוך חקירות ובדיקות ללא תלונה המחייבת זאת.

לשאלה 6: כן; באמצעות קציני מטה לארכיאולוגיה שבמפקדות של מפקדי האוורים. כן פורסמו בנושא זה צווים מיוחדים בכל השטחים המוחזקים.

לשאלה 7: ראה-נא תשובתי לשאלה 1, פיסקה ב'.

לשאלה 8: אחרי 1 בדצמבר 1971 — לא.

היו"ר ש. רוזן:

שאלה נוספת לחברי הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, בעדותו במשטרה מסר הד"ר אברהם בירן כי ביקר באוספו של מר דיין בפעם הראשונה וה' אחרונה ב-1963. מאז עברו 8 שנים ובכללן 4½ שנים של אחזקת השטחים, שבהן ערך שר הבטחון חפירות נרחבות. אחת מהן, החפירה באזור, התפרסמה בגלל התאונה שהיתה שם. שאלתי היא, כיצד זה קרה שבמשך 8 שנים אלה לא ערך משרד החינוך שום בדיקה באוספו של מר דיין? בשנים אלה, לפי תשובתך, לא

ב. הצעות חוק של חברי כנסת

1. חוק להבטחת זכויות העובדים, תשל"א—1971 *

תוקנו ב-15 באפריל 1965. לפי התיקונים האלה הורחב דין הקדימה המקסימלי לעובד כלהלן: שכר עבודה על כל פריטיו, בכלל זה שעות נוספות, פרמיות, פדיון חופשה שנתית, דמי מחלה מהמעביד וכיוצא באלה — עד 2,100 לירות, ובעקבות תיקון זה עלתה גם תקרת פיצויי הפיטורין המועדפת עד 1,050 ל"י נוספות. זאת אומרת, שהסכום המקסימלי המובטח לפועל יהא 3,150 ותו לא.

אבל גם המושג של דין קדימה לגבי סכום ועום זה הוא יחסי, מפני שאין פירוש היבר שהוא קודם לכל יתר החובות. למעשה הלהלכה הוא דחוי ברוב המקרים למקום שני. על מרבית נכסיהם של פושטי-רגל או חברות בפירוק מוטלים שיעבודים חפציים, כגון משכנתה או משכון שהוטלו ברוב המקרים על-ידי בנקים להבטחת הלוואות-תייהם. והנה, הדין הוא ששיעבודים חפציים אלה אינם משתתפים כלל בהליכי פשיטת-הרגל או הפירוק, אלא נושיתם גובים לעצמם באמצעות כונס נכסים המתמנה ביומתם, ולכן עדיפותם קודמת אפילו לדין הקדימה של העובדים, של מס הכנסה, וכדומה. תחילה מופיעים הנושיתם בעלי שיעבודים חפציים, ורק אחריהם — במקרה שעוד נותר רכוש לחלוקה — באים הנושיתם האחרים, ובתוכם העובדים עד לסכום מקסימלי של 3,150 לירות לעובד. ומה לגבי יתרת החובות של העובדים העלולים להסתכם בסכומים גדולים מאוד, לעתים בעשרות ובמאות אלפי לירות? במקרים רבים כל התביעות של העובדים מעל לסכום של 3,150 לירות מרחפת עליהן סכנה של אבדן גמור.

אין שום הבטחה לגבי חובות המעבידים פושטי-הרגל או חברות בפירוק לקופות גמל, ללשכת המס, לקופות-חולים, וכיוצא באלה. לכך אין כל דין קדימה, והפועלים חייבים להמתין עד סוף התור לאחר הנושיתם המובטחים במשכנתאות ולאחר הנושיתם הרגילים, ורק

היו"ר ש. רוזן:

הכנסת תעבור לסעיף ג' בסדר-היום: הצעות חוק של חברי כנסת. ראשונה, הצעת חוק של חברי הכנסת סנה: חוק להבטחת זכויות העובדים, תשל"א—1971. רשות הדיבור לחברי הכנסת סנה.

משה סנה (מק"י):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להציע לכנסת להעביר לדיון מוקדם בוועדת העבודה הצעת חוק להבטחת זכויות העובדים במקרה של פשיטת-רגל או פירוק של חברה.

בראשית דברי אני רוצה להפנות את תשומת לבכם האדיבה לכך שהבעיה איננה מתייחסת למקרים נדירים או יוצאי-דופן. בישיבת ועדת הכספים מיום 30 בנובמבר 1971, כלומר רק לפני שבועות מועטים, הודיע שר האוצר, כפי שפורסם בהודעה לעיתונות — אינני מגלה סודות מדיוני הוועדה — כי במשך חמש השנים משנת 1966 ועד שנת 1970 ועד בכלל היו 514 מקרים של פירוק חברות, והחובות שנתנו היו 191,700,000 לירות. באותן חמש השנים ובתוספת חמשת החודשים הראשונים של שנת 1971 היו 2,287 מקרים של פשיטת-רגל, והחובות של פושטי-הרגל הגיעו ל-115,200,000 לירות. ובכן, מדובר בתופעה שכיחה למדי ורבת-היקף, ואל אפתח פה לשטן — תופעה זו עדיין לא נסתיימה.

הצעת החוק שאני מביא לפני הכנסת באה להבטיח שיראו את הסכומים שפושט-הרגל או חברה בפירוק חייבים כשכר עבודה או כפיצויי פיטורין כחובות מובטחים, וכל הרכוש של פושט-הרגל או של חברה בפירוק ייראה כמשועבד בשיעבוד ראשון להבטחת החובות האמורים לפועלים, בין שקיים על אותו רכוש שיעבוד אחר ובין לא. אמנם קיימות פקודות בנושא זה, פקודות בלתי-מספיקות, מן התקופה המנדטורית, אשר במידה מסוימת

מקרה מיוחד ויחיד במינו. התופעה היא המונית, לצערי הרב, כפי שמוכיחים המספרים שהבאתי בהתחלה מפי שר האוצר. וכאשר מגיע מקרה כזה — כספים שהם שלא כדין בידי החברה המתפרקת או פושט-הרגל הפרטי, שבעצם הם כספי הפועלים שצריך היה להעביר אותם לתועלתם, — עומד הפועל חסר אונים, ויכולים לבוא אליו בטענה ולומר לו: לא שילמת מס הכנסה; לא שילמת את התשלום בעד הדירה שלך ל"עמידר" או לחברת שיכון אחרת; אינך רשאי לקבל טיפול רפואי כי לא שילמו בעדך לקופת-חולים, והיא אינה יודעת מדוע לא קיבלה. עובדה שהיא לא קיבלה, והיא צריכה לעשות עמו חסד. ואני מניח שהיא עושה חסד ותעשה חסד. אינני מטיל ספק בכך, אבל מדוע צריך הפועל לקבל בחסד את הדבר שהוא שילם בעדו? מפני שהכספים שלו לא הועברו על-ידי המעביד כדין?

אינני מתכוון, אדוני שר המשפטים, להכניס עירבוביה למערכת המימון והאשראי. מי שנותן הלוואה לאיזו חברה במשכנתה מגיעה לו הזכות להיות מובטח, אבל לאחד ששולם הכל לפועלים במפעל. הכספים האלה של הפועלים אינם שייכים כלל לחובות של המפעל, כי חוב הוא דבר חוקי ועיכוב כספי הפועלים הוא דבר בלתי-חוקי. איך יכול בכלל להתהוות חוב לפועלים? אם המעסיק נוהג כדין, הרי הוא מעביר מיד את התשלומים הסוציאליים למוסד שבו צריך להפקיד אותם, וכמובן, משלם את השכר לפועל במועדו. הלנת שכר היא עבירה, גם על-פי דין תורה וגם על פי חוקי מדינת ישראל. הלנת שכר אינה דבר חוקי. מעשה של עיכוב ניכרים לתשלומים סוציאליים משכר הפועלים ואי-העברתם לתועלתם הוא מעשה בלתי-חוקי. ולכן אני פוגה אליך, שר המשפטים, אל תערבב בבקשה את הדברים. כי אני יודע את העניין ואינני אומר שאם בנק דרש משכנתה, יוכל להישאר אחר כך בלי בטיחות. אבל הוא צריך לדעת כי לגבי כספי הפועל, שעוכבו שלא כדין, אין לו זכות לבוא ולנשות ולגבות. אלה לא כספי הנושים, כי אלה לא כספי החברה בפירוק ולא כספי פושט-הרגל; אלה כספי הפועל.

אני מציע את החוק הפשוט האלמנטרי הזה, ומבקש להעבירו לדיון מוקדם בוועדה המתאימה, דומני, בוועדת העבודה. ולזה אני רוצה עוד להעיר, כדרכי, שאין לי קופירייט על היוזמה הזאת. אין לי קופירייט ואינני טוען לקופירייט. באתי לגאול חוב של הכנסת כולה בתור שלמות, כי גם החוב התחיקתי הזה לא נפרע לפועלים. לא אחזור לימי מתושלה, אבל בכנסת הקודמת, בכנסת השישית, בשנת 1967, חדר הכנסת שחיה פעם שר השיכון, ועכשיו הוא שר העבודה, מר אלמוגי, הציע הצעת חוק זאת, ואני עשיתי, כביכול, פליגיאט ממנה. ואם מישור מגלה ברבים שעשה פליגיאט, הרי זה לא פליגיאט. הלכתי בעקבות הצעת חוק של חבר-הכנסת אלמוגי, שנשארה חלילה באוויר, לא מפני שאין לי אפשרות לכתוב הצעת חוק משלי, אלא משום שחשבת שאם אנסח אותה בדיוק כמו שניסח מר אלמוגי, יהיה למי-שלה יותר קשה לדחות את ההצעה. לכן העתקתי את הצעתו של מר אלמוגי, ולמען האמת המלאה, היתה סיעת מק"י הראשונה שיוזמה תחיקה כזאת לפני שנים רבות מאוד.

משה ורטמן (המערך, עבודה—מפ"ם):
אבל לא כתבת את שמו.

לאחר מכן מגיע גם תורם. והרי כסף זה הוא שלהם, כסף זה מעולם לא היה שייך למעביד, אלא עוכב אצלו שלא כדין, ובכל זאת זכות הקדימה איננה מובטחת.

יש סוג אחד של עובדים — עלי לציין זאת למען האמת — שלגבי הטיב המחוקק הישראלי לעשות, ואני משבח זאת, ואלה הם הימאים. בחוק הספנות (כלי שיט), חש"ך—1960, נקבע שלכל אנשי צוות האנייה מוקנה שיעבוד ימי ראשון על האנייה ועל דמי ההובלה שלה לגבי כל התשלומים הנתבעים על-ידם או על-ידי יורשיהם עקב העסקתם בכלי השיט, הן על-פי חוזה, הן כפיצויים בעד נזקים אורחיים והן בכל דרך אחרת, כלשון החוק.

יצחק ה. קלינגהופר (גח"ל):
איך גילית זאת? והרי אינך משפטן.

משה סנה (מק"י):
לא פעם משתתפים עורכי-דין בדיון על משרד הבריאות. לא שאלתי חבר כנסת כזה: מניין אתה יודע, והרי אינך רופא? חבר כנסת חייב ללמוד כל נושא שהוא משתתף בדיון עליו. לפני שאני עולה על הבמה אני מבקש לדעת את העובדות, במידה שהעובדות נתונות להשגת-י, ובכן, אני טוען שאם הטיבנו לעשות לגבי ימאים — וכמובן אין עיני צרה בהם, להיפך, אינני רוצה להדע להם חלילה, אלא להיטיב עם עובדי היבשה — במה פועלי היבשה גרועים מעובדי הים? אני מציע שיהיה דין אחד לימאים ולעובדי היבשה.

אמנם הגשתי את הצעת החוק הפרטית שלי בחודש פברואר שנה זו, לפני מה שקרה במפעלי אוטוקרס ותי"ל, אבל בינתיים קרה מה שקרה. רק לפני שבוע ימים, בשיבה של ועדת העבודה, הוסבר לנו — והדברים נמסרו בהודעה לעיתונות — לפי טענת נציגי מועצת הפועלים וגורמים אחרים, כי בעיית הפיטורין היא כאובה מאוד, אבל כונסי הנכסים כפופים לחוק.

מתברר שהמעסיקים שם, החברה בפירוק או החברות בפירוק, זמן רב לא שילמו את הניכויים שניכו משכר העובדים, לא למס הכנסה, לא לביטוח הלאומי, לא לקופות החולים, לא ל"עמידר", לא לקופת הגמל "מבט" חים". זו בעצם מעילה. החוק מסמיק את המעסיק לנכות מן העובד לא כדי לשלשל את כספי הניכויים לכיסו, אפילו לא לזמן קצר. הוא חייב בהקדם הפיסי האפשרי להעביר אותו כסף לתועלתו. הוא רק שליח, שליח מצווה, והוא לא צריך ליהפך לעבריין. ואם הוא נוהג כעבריין, הרי הוא חייב להיות ניווק.

יהונתן יפרה (המערך, עבודה—מפ"ם):
זו הפעם הראשונה שמצווה גורדת עבירה.

משה סנה (מק"י):
מתברר שאמנם שילמו לעובדי מפעלי הרכב בסך-הכל 200,000 לירות, אבל הודיעו לוועד העובדים, שלאחר התשלום הקטן הזה, ועוד כמה התחייבויות לתשלומים לפועלים, כמעט — ואני קורא מהודעה של ועדת העבודה — לא יישאר סכום לתשלום פיצויי פיטורין לפועלים, מפני שכונסי הנכסים צריכים להשתמש בכסף שברשותם לתשלום חובות מובטחים ולשיעבודים מיוחדים, שיש להם דין קדימה לגבי תשלומי פיצויים לפועלים.

השאלה אינה תיאורטית. השאלה אינה נדירה, של

יעקב חזן (המערך, עבודה—מפ"ם):
אבל הוא אמר את שמו.

חייקה גרוסמן (המערך, עבודה—מפ"ם):
יש לך גם כן סיכוי להיות שר.

משה סנה (מק"י):

אני הודעתי, כי הרגשתי שזו חובתי. הלוואי וכולם ינהגו כך. אחר כך בא בכנסת השישית חבר הכנסת פלד, גם הוא שר בממשלה הנוכחית, והגיש אותו נושא כהצעה לסדר-היום. לאחר מכן היה העניין בוועדה בין-משרדית של הממשלה, והיא המליצה המלצות שהצעת החוק שלי מתחשבת בהן. לאחר מכן היה דיון בוועדת העבודה של הכנסת השישית, שהמליצה לחוקק חוק כזה.

משה סנה (מק"י):

אין סכנה כזאת; בכל אופן, לא בזכות חוק זה. באתי למלא חובה שהתחייבנו עליה בכנסת, בוועדה בין-משרדית של הממשלה, בוועדת העבודה של הכנסת הקודמת, פה אחד, ובכלל זה חברי כנסת של הכנסת הקודמת שזכו בכנסת הזאת לתפקיד שרים, ואני מבקש להעביר את הצעת החוק שלי לוועדה המתאימה.

2. חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל, 1936, ופקודת החברות, תשל"ב—1971 *

הי"ד ש. רוזן:

אנו עוברים להצעת חוק בנושא דומה, הצעת חבר הכנסת שחל: חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל, 1936, ופקודת החברות, תשל"ב—1971. רשות הדיבור לחבר הכנסת שחל.

משה שחל (המערך, עבודה—מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני חייב לציין שהגשתי את הצעת החוק עוד בטרם ידעתי שכל אותם חברי כנסת שהגישו אותה לפני נעשו שרים.

יצחק גולן (המפלגה הליברלית העצמאית):
מה היה קורה לו ידעת?

משה שחל (המערך, עבודה—מפ"ם):

גם אז ודאי הייתי מגיש אותה.

כיוונתי לאותה הצעה, אם כי אני מציע פתרון שונה בהמשכה, ואני רוצה לציין שבהתאם לנתונים בשנתון הממשלה לתשל"א ותשל"ב, היה מספר פשיטות-הרגל ופירוק חברות כמעט זהה בכל אחת משתי שנים אלה. בשנת 1968/69 היו 445 מקרי פשיטת-רגל ופירוקי חברות, בשנת 1969/70 היו 436 מקרים כאלה; ובמחצית שנה זו המספרים כמעט זהים, במשורה פתונה. וסכום החובות הכרוך בפשיטות-רגל ופירוקי חברות מגיע בשנה החולפת ל-50 מיליון לירות בערך. אנו רואים איפוא שאין זו תופעה חולפת.

בשני תיקונים שנעשו בחוקים — בפקודת פשיטת רגל מ'1936 כפי שתוקנה בתיקון מס' 3 בשנת תשכ"ה, ובפקודת החברות כפי שתוקנה בתיקון מס' 9 באותה שנה — נקבעה עדיפות לשכר עבודה המגיע לעובדים ממעביד יחיד שפשט את הרגל או מחברה הנמצאת בירוק, לפני כל יתר החובות המגיעים מהם, לדבות חובות על חשבון מסים ותשלומי חובה אחרים.

נוסף לכך נקבע בסעיף 27 לחוק פיצויי פיטורין, תשכ"ג—1963, כי לעניין זכות העדיפות בפשיטת-רגל או בפירוק, ייראו פיצויי פיטורין המגיעים לעובד כשכר עבודה, ובלבד שסכום הפיצויים ושכר העבודה ביחד, הנהנה מדין קדימה, לא יעלה על 150% משכר העבודה המקסימלי שיש לו דין קדימה. זכות קדימה זו מוגבלת לשכר עבודה שלא יעלה על 2,100 לירות. יוצא איפוא, ששכר העבודה ופיצויי הפיטורין יחדיו, שעליהם חלה זכות הבכורה, מסתכמים ב-3,150 לירות בלבד.

הנסיין שהצטרב מאז שנת 1965 הוכיח, כי במציאות שלנו, המשתנית לפרקים, ובתנאי האשראי באר-צנו, לא די בעדיפות זו. נתגלו קשיים רבים להבטחת זכויותיהם של עובדים במקרים של פשיטת-רגל או פירוק. נתברר שלעיתים קרובות אין למעשה במה לסלק את תביעות העובדים, אף בחלקן, למרות זכות העדיפות הפורמלית, בעיקר כאשר מרבית רכושו של המעביד ממושכת בשיעבדים ספציפיים — משכון, משכנתה וכו'. התוצאה היא שדווקא כאשר העובד נזקק ביותר לסכום מים אלה, הוא נשאר ללא פרוטה וזכויותיו לשכר עבודה ולפיצויי פיטורין אין בהן ממש. זאת ועוד. אני רוצה לתקן את דברי חבר הכנסת סנה ולומר, שלמעשה "דין קדימה", וזכות קדימה זו, אינה נמצאת במקום השני. למעשה היא במקום החמישי, כיוון שקודמים לתשלום מים על-פי סעיף 27 לחוק פיצויי פיטורין: שכר מפרק והוצאות פירוק; ובפסק-דין מלפני שבועיים נקבע ששכר דירה אף הוא קודם. אחרי זה באה פקודת המסים (גבייה) וקובעת בסעיף 12 שמה שיש רכוש קודמים לכל שיעבוד ראשון, זאת אומרת עוד לפני שיעבדים ספציפיים, ולאחר מכן באים השיעבדים החפציים. למעשה, העובדים נמצאים במקום החמישי, ומקבלים עד 3,150 ל"י אם נשאר בכלל משהו מאותו סכום של 3,150 ל"י. רות אחרי ביצוע התשלומים שמניתי לפי סדר עדיפותם.

למותר להעיר, שאם סך 2,100 לירות של שכר העבודה הוא סכום סביר, הרי מאידך גיסא, סך של 3,150 לירות לשכר עבודה ופיצויי פיטורין יחדיו הוא סכום פעוט ובהרבה מקרים אינו עומד בשום יחס לסכומי פיצויי הפיטורין שצטברו לזכותם של עובדים ותיקים בחברות שונות ובמפעלים שונים.

לאחר שסופקו כל הנושים בעלי דין קדימה מגיע תור הנושים הרגילים לחלוקת היתרה שנתורה, אם נותרה. דין יתרה הסכומים המגיעים כפיצויי פיטורין לפועלים הוא, שלאחר שהנושים המובטחים יקבלו את המגיע להם, רק אז יתחלקו כל העובדים יחד עם נושים אחרים במה שישאר.

יימצא מי שיאמר: יקבלו העובדים מקרן הפיצויים שהמפעל הפריש לזכות העובדים. עובדה היא שמרבית המעבידים במדינה אינם מפרישים פיצויי פיטורין לקרן פת גמל מכוח הסכם קיבוצי, שרק הוא תנאי לחסינות

במקרה של פטירה, פשיטת-רגל או פירוק כל עוד לא סולקו תביעות העובדים לפי חוק זה. (ב) ביצע המעביד פעולה שמשמעותה הוצאת כספים כלשהם מקופת פיצויים כאמור בסעיף קטן (א), תוך 6 חודשים שקדמו לצו קבלת נכסים או מעשה פשיטת-רגל, או פירוק חברה — תיחשב הפעולה ככזו המבטלת ומבוטלת, והכספים יוחזרו לקופת הפיצויים, מתוך רכושו של פושטת-הרגל או החברה בפירוק ודינם יהיה כדין חוב בעל זכות קדימה בעדיפות ראשונה.

הראשון שיועד שחברתו או עסקו עומדים לפני פשיטת-רגל או פירוק הוא בעל החברה או בעל העסק עצמו. אם הבנק יידע שהקופה הזאת משוייגת, ואי אפשר לעקלה או לשעבדה, ותמורת קופה זו שהמעביד הפריש לטובתה את פיצויי הפיטורין המגיעים לעובדים יתן הבנק אשראי, הרי הבנק נוטל על עצמו את הסיכון. הקופה תעמוד לרשות העובדים מכוח זה ששם פים אלה מגיעים להם והופשו למען הבטחת זכויותיהם, והם, העובדים, בטוחים שכספים אלה יעמדו לרשותם במקרה של פשיטת-רגל או פירוק — אך למעשה היום זו אשליה ברוב המקרים.

נכון מה שנאמר שהמחוקק הטיב עם הימאים. הוא הטיב עם הימאים לא רק בעניין פיצויי פיטורין, אלא גם בפיצויים בעד נזקים אזרחיים בכלל ובעד הפרת חוזה עבודה. הימאי זכאי גם לקבל בעד תאונת עבודה, ולמעשה יש שיעבוד ראשון הקודם לכל שיעבוד ספציפי, במקרה שמדובר באיגיה. הדבר נעשה, נדמה לי, מפני שאתר אי-אפשר היה להניע ימאים לעבוד באיגיה בהתאם לנהוג בארצות אחרות.

אין כל סיבה, ולדעתי אין אנו יכולים להרשות לעצמנו, שהעובדים ביבשה, לאחר שנים רבות של עבודה, ולאחר שהגיעו לגיל מתקדם, יימצאו במצב שהחוק שבא להגן עליהם ומבטיח להם זכות קדימה של 3,150 לירות בלבד ישאירם לעתים גם בלי סכום זה, שאינו מתממש, כי הוא עומד במקום החמישי ולא במקום השני, וגם בלי קרן הפיצויים שהופרשה בעדם. ודאי שמה שהצטבר לטובתם מגיע להם. העובדים זכאים למלוא הפיצויים. ורצוני להצביע כאן על אשליה מסוימת הקיימת היום, כיוון שהעובדים והאיגוד המקצועי, מתוך הדיעה שהמעביד מפריש את פיצויי הפיטורין לאיוז קופה ליד אחד הבנקים, נתונים באשליה שכספם מובטח, שעה שבמציאות, כפי שקרה ב"אוטוקרס", מתברר שבמקרה של פשיטת-רגל או פירוק חברה אין זה כך ואז הם נזכרים לדעת שלא עומד לרשותם ולא כלום.

תקוותי שהחוק יתקבל ויחול מיום הגשתו.

ה"ר ש. רון:

תודה לחבר הכנסת שחל על נאום הבכורה שלו. רשות הדיבור לשר המשפטים, לתשובה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מקווה שחבר הכנסת ד"ר סנה יסלח לי אם אקדים להשיב בהערה אחת או שתיים לחבר הכנסת משה שחל.

אני ממלא חובה נעימה — וברצון אני ממלא אותה — בלבך את חבר הכנסת שחל על נאום הבכורה שלו. חברי כנסת הדשים בדרך כלל ממתנים לאיוז הזדמנות יוצאת מן הכלל כדי לנאום את נאום הבכורה

הפיצויים מפני הכללתם בנכסי פושטת-הרגל או החברה בפירוק, בהתאם לסעיף 26 לחוק פיצויי פיטורין. פיצויים שהופקדו על-ידי מעביד בקרן פיצויים משלו, הרי הם רכוש המעביד ואינם חסינים מפני הכללתם בנכסי פושטת-הרגל.

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים. ברשותכם אצטט קטע מדין-וחשבון המפרק הזמני לחברת "אוטוקרס", שהופנה לנשיא בית-המשפט המחוזי בחיפה ב-5 בדצמבר 1971. כותב שם המפרק: בעניין ההפרשות לקופת הפיצויים שלד בנק המזרחי המאוחד בע"מ נתברר כי אין בגדר דרך או שיטה שנקבעה בהסכם קיבוצי לצורך תשלום פיצויי פיטורין, כאמור בסעיף 20 לחוק פיצויי פיטורין, או הפקדה כאמור בסעיף 21 לחוק. ולכן הוראות סעיף 26 לחוק הקובעות כי כספים אלה אינם ניתנים לשיעבוד, עיקול או העברה ואינם חלק מנכסי המעביד במקרה של פירוק, אינן חלות עליהם. כספים אלה הם איפוא רכוש "אוטוקרס" ודינם כדין כל רכוש וזכויות אחרים. יתר על כן, ביום 22 באוקטובר 1971 הודיעה הקופה לפיצויי פיטורין שלד בנק המזרחי כי קיזזה ותקוז מחשבון החברה בקופה סך של 435,000 לירות לכיסוי חובה של החברה לבנק המזרחי המאוחד.

לדעתי, אין אנו יכולים להתעלם מן המקרה הספציפי הזה של עובדי "אוטוקרס". בדעתי להציע שתחולת החוק תהיה החל מיום הגשת הצעת החוק דגן לכנסת, היינו מהיום, במקרה שהצעת התקבלה. כלומר תהיה הקפאה של המצב הקיים בנוגע לשיריון קרנות פיצויים לטובת העובדים בלבד בהעדר הסכם קיבוצי.

כן אני שם דגש בשוני בין ההצעה המוגשת על ידי לבין ההצעה שהוגשה על-ידי חבר הכנסת סנה.

זלמן שובל (הרשימה הממלכתית):

אתה יודע שזה מקרה חריג מאוד.

משה שחל (המערך, עבודה-מפ"ם):

אני יודע שבמקרים רבים התופעה חוזרת ונשנית.

(חבר הכנסת ז. שובל קורא קריאת-אית-ביניים)

מרדכי בן-פורת (המערך, עבודה-מפ"ם):

זה נאום הבכורה של חבר הכנסת שחל.

ה"ר ש. רון:

חבר הכנסת שובל, הנואם נואם עתה את נאום הראשון ולפי המקובל אין מפריעים לו בזה.

משה שחל (המערך, עבודה-מפ"ם):

אמנה את חבר הכנסת שובל לפסק-דין מלפני חודשיים, של בית-הדין לעבודה בתל-אביב בנושא דו"מה, בעניין מפעל שבו נתעוררה אותה בעיה. הצעת החוק שאני מציע מביאה בחשבון את בעיית הבטחון של האשראי בחיי הכלכלה. בנקים הנותנים אשראי למפעלים שונים תמורת שיעבודים ספציפיים יטענו בצדק, שהנה כספם אינו מובטח. לפיכך אני שם דגש בתיקון שבסעיף 26 האומר: "(א) פיצויי פיטורין שהופקדו בקופה כלשהי, בין קופה או קרן לפי סעיף 20 לפי צו הפקדה, ובין בכל קופת פיצויים אחרת שמוכרת לצורך פקדות מס הכנסה, אינם ניתנים לשיעור, עיקול או העברה ואינם חלק מנכסי המעביד

דובר בעניין זה, גם בוועדות בין-משרדיות. היתה גם הצעתו של השר אלמוגי, ואני מזכיר את חטאי, שבמדיה רבה מאוד עיכבתי את היוזמה של השר אלמוגי, מפני שרציתי למצוא דרך שגם הבנקים יהיו בטוחים, כלומר אלה שמלווים, וגם זכויות הפועלים תובטחנה. אני חושב שהחוק אשר הציעו חברי הכנסת לא יהיה שלם אם לא נדאג בחוק עצמו לאיזה מכאניסם אשר יבטיח גם למל"ו ויום את כספם. וכיוון שאי-אפשר שאותה לידה תלך לשני כיסים בעת ובעונה אחת, אני חושב שבדיון זה צריך לעשות הקבלה. אתם יודעים שבכל שטר משכנתה ושטר משכון יש חובה על הלווה לבטח את הנכס הממושכן, לקיים את הביטוח על-ידי תשלום רגולרי של הפרמיות. במסמכים משוכללים יותר יש גם הוראה שהמלווה זכאי לתבוע הוכחות על תשלום הפרמיות באופן רגולרי. ובמסמכים עוד יותר משוכללים ניתנת הזכות למלווה לעשות בעצמו את הביטוח או לשלם בעצמו את הפרמיות לחובתו של הלווה, ולצרף את סכום הפרמיות לחוב המשכנתה.

משהו דומה לזה צריך להיעשות בקשר עם החוק המוצע כאן, שיחול לא רק על משכנתאות ומשכונות שבעתיד, אלא גם על משכנתאות ומשכונות שכבר קיימים; שייקבע כי המלווה זכאי לדאוג לשטר הפועלים, לפיצוי הפועלים, גם במקרה שיצטרך לשלם את זה לחובתו של הלווה, באופן שגם המשכנתה תהיה בטוחה וגם המשכון יהיה בטוח, כלומר שגם המפעל יהיה בטוח. ושלא יחשוב לו הלווה שהוא יכול לאט-לאט לכסות את החובות במשבר שבו הוא נמצא מכספי הפועלים. רצוי שיידע שאת זה הוא לא עושה על חשבון הפועלים בלבד, אלא גם על חשבון המלווה, על חשבון הבנק, ואז תימצא הדרך.

במשא-ומתן עם הבנקים דובר אתי, נדמה לי לפני שנה, על אפשרות של הקמת קרן. הדבר הזה לא התקדם. אני חושב שטוב עשו חברי-הכנסת סנה ושחל הפועלים את הצעותיהם. אני חושב שצריך להעביר את שתי הצעות החוקים הללו לדיון מוקדם. אני חושב שכאן יש אינטרס גדול שמצטלבים בו העניינים של שלוש ועדות של הכנסת: ועדת החוקה, חוק ומשפט — מפני שהאופי הוא משפטי מאוד; זהו דבר שנוגע מאוד לוועדת הכספים, במידה שזה נוגע לבנקים, למשכנתאות ולמשכונות; וזה נוגע כמובן לוועדת העבודה. אני חושב שטוב יהיה אם ירכיבו ועדה מיוחדת לנושא זה, ועדה שתטפל בדבר, ואין לי ספק שגם משרד המשפטים, גם משרד העבודה וגם משרד האוצר ישתפו פעולה עם הוועדה המיוחדת הזאת, ויביאו את הצעת החוק בהקדם האפשרי לקריאה ראשונה.

הצ"ר ע. רוזן:

יש לפנינו הצעה אחת. נעביר לוועדת הכנסת את הטיפול בהרכב הוועדה שתדון בחוק זה. יש הצעה של שר המשפטים שהוועדה תהיה מורכבת מחברי שלוש ועדות; ועדת הכנסת תחליט בעניין זה. כעשיו נצביע רק על ההצעה להעביר את הצעת החוק של חברי-הכנסת סנה ושחל לדיון מוקדם בוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעות החוק של חברי-הכנסת מ. סנה ומ. שחל לדיון מוקדם בוועדה, שתקבע על-ידי ועדת הכנסת, נתקבלה.

שלהם — ועד אז הם שותקים. מאחד שחבר-הכנסת שחל התייר את הנדר שלו, ועשה זאת בצורה כה נאה, אני מקווה שהבית ייהנה מתבוננתו ומצורת ביטוי היפה. חבר-הכנסת ד"ר סנה, שהוא כידוע רופא, קיבל ציון מאת פרופסור למשפטים שהוא עבד את הבחינה. הד"ר סנה רצה להשוות בהצעתו את מצבם של פועלים או זכויות פועלים בדין קדימה לדין הקדימה הניתן לפועלים העובדים בים, והוא שיבח את המחוקק הישראלי שנתן לפועלי הים דין קדימה. תמיד יפה לברך את המחוקק הישראלי, אבל זה מאוד לא אוריינלי במקרה זה.

זהו חוק עתיק יומין, חוק ימי, שיעבוד ראשון הניתן לעובדי הים, מה שנקרא maritime lien, וזה לא רק לשכרם של עובדי ים. בחיקוקים של אניות, למשל, יש גם כן שיעבוד ראשון שהוא כלל לא נהוג ביבשה. בים יש מצב כזה, שהסוכן, או רב-החובל, יש לו יפוי-כוח מכללא, מה שנקרא ex necessitate, כשהוא נמצא באיזה נמל זר והוא זקוק לצרכי אוכל. גם לזה יש שיעבוד ויש לו יפוי-כוח לתת שיעבוד זה. אני חוזר ברצון רב לאותם ימים נוסטלגיים, לפני הקמת המדינה, כאשר עסקתי הרבה מאוד בעבודת ים, כלומר בעבודה משפטית בתחום זה, ואני חושב שאין צורך להשתמש דווקא בדוגמה הזאת כדי לדבר על זכויותיהם המובטחות באופן כללי-מספיק של הפועלים במקרה של פשיטת-רגל או פירוק של חברות.

לעצם העניין ניתן להיאמר, שפה יש קונפליקט של אינטרסים, ואם אתם רוצים — זהו קונפליקט בתוך קונפליקט. הקונפליקט הוא בין המלווים לבית-החרושת, לבעל בית-החרושת, בין יחיד ובין חברה, כדי שיוכל להניע את המפעל, כדי שיוכל לקיים את המפעל, כדי שיוכל לפתח את המפעל, שזה סם חיים לעצם קיומו של המפעל, ובאין מפעל אין פועלים היכן לעבוד. מאידך, גיסא, אם הפועל אינו מובטח בשכרו ובפיצוייו, שהם, בעצם, כל אמצעי קיומו, אני חושב שנעשה עוול גדול על-ידי החברה לפועל וגם לעצם המפעל.

עלי לומר ששמירה על זכות הבנקים, המלווים לבעל המפעל, גם היא אינטרס ממדרגה ראשונה של הפועלים עצמם. מפני שכאשר המפעל אינו פועל — אין לפועלים היכן לעבוד. לא מזמן היתה לי הזדמנות לשוחח עם ראשי היוזמה לשיתוף פועלים בהנהלות מפעלים, דבר שהוא מפותח למדי בגרמניה המערבית, ושאלתי אנשים העוסקים במלאכה זו מה מניע אותם לעשות זאת. אנשי שיהי לא היו אנשי תנועת הפועלים ולא סוציאליסטים, ושאלתי אותם: מדוע אתם תובעים כל-כך את שיתופם של הפועלים בהנהלות המפעלים? הוסבר לי בצורה פשוטה מאוד, שהפועל הגרמני, למשל, עדיין שרוי בטרדומה של חוסר עבודה גדול שבא מחמת פשיטות-רגל, ועיקר האינטרס שיש לפועל להשתתפותו בהנהלת המפעל הוא לא כדי לקיים איזה אידאולוגיה ערטילאית, אלא כדי להבטיח שהמפעל יהיה סולידר, שלא יסתכן בחובות ללא צורך, שלא ייכנס לאבטורות, כדי שיוכל להתקיים וכדי שיהיה לאנשים מקום שבו יוכלו לעבוד ולהתפרנס. ובכן, ברור לגמרי שיש פה לכאורה קונפליקט של אינטרסים, אבל למעשה יש פה גם קונפליקט וגם זהות של אינטרסים.

נכון מה שנאמר כאן גם על-ידי הד"ר סנה, וגם על-ידי חבר-הכנסת שחל, שהרבה טופל בעניין זה, הרבה

3. חוק התיכנון והבנייה (תיקון), תשל"א—1971 *

קובלת בארץ של שלוש דרגות עירעור, ובמקרה זה קבע רק שתי דרגות.

והנה קרה מקרה שבית-המשפט המחוזי נתן צו מסויים, וכאשר ביקשו לערער על צו זה בבית-המשפט העליון, נדחתה הבקשה. וארשה לעצמי ציטוט קטן מהחלטתו של השופט חיים כהן, אשר דן באותה בקשה. הוא אומר: "זוהי בקשה למתן רשות לערער לבית-משפט זה על פסק-דין של בית-המשפט המחוזי, תל-אביב-יפו, אשר ישב בערעור על צו הריסה שניתן בבית-המשפט העירוני בתל-אביב-יפו על-פי סעיף 212 לחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה—1965. לכאורה יש לה לבקשה שלפני על מה שתסמוך, ואילו לא הוראות החוק המונעות בעדי מלעשות כן, לא הייתי מהסס להעניק למערער רשות ערעור לגופן של השאלות המתעוררות בעניין זה. וכשלעצמי מצטער אני על כך שהמחוקק ראה לטוב לפניו לנעול בפני בעלי-דין שערי בית-המשפט הזה בעניינים העשויים להיות בעלי חשיבות כספית ועניינית רבה."

אין אנו יכולים להטיל ספק בכך שאם יש מוסד במדינה שנהנה מאמון מלא של הציבור כולו, בלי שום סייגים, ואשר חוש הצדק שלו הוא בין המפותחים ביותר, הן בשל הנסיון והן בשל הכישורים המיוחדים של השופט-טים היושבים שם — הרי זה בית-המשפט העליון. והרי לפנינו חוות-דעת של שופט בית-המשפט העליון, הקובע שהוא מצטער שהמחוקק מצא לנכון לנעול את שערי בית-המשפט העליון לעירעור על צווי הריסה שניתנו למטה.

אני חושב שתהיה זו הבעת אי-אמון או דאואוציה כלפי דעתו זו של השופט כהן, אם הצעה זו לא תובא להכנה מוקדמת או לא תיכלל בסדר-היום. כי מי אנהנו שנתמודד עם השופטים של בית-המשפט העליון במידת המקצועיות וחוש הצדק המפותח שלהם בענייני שיפוט כאלה?

על כן הנני מבקש להציע כי באותו סעיף המעניק זכות עירעור לפני בית-משפט מחוזי על צוים של בית-משפט שלום תיווסף פיסקה המעניקה זכות עירעור נוספת לפני בית-המשפט העליון, וזכות זו מוגבלת במתן רשות מוקדמת של אחד משני בתי-המשפט, אם ימצאו לנכון שיש מקום לתת רשות כזאת על-פי שיקול דעתם, ושכמובן יש צורך לתת את הרשות לשם מניעת עיוות. אני מבקש שהצעת זו תועבר לוועדה להכנה מוקדמת.

ה"ר ש. רוון:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. צר לי על שני דברים: (א) שאין אני יכול להיענות להצעתו-בקשתו של חבר-הכנסת הנכבד נחושתן להעביר את העניין לוועדה, ואחר כך אציין את הגימוקים, שאני מקווה שישכנעו את הבית; (ב) צר לי על שהוא, בתור יריית תותח אחידה, כבד אמר שאם אנהנו מחליטים לא להעביר את העניין לוועדה, תהיה בכך משום דאואוציה כלפי השופט חיים כהן.

ה"ר ש. רוון:

אנו עוברים להצעת חוק של חבר-הכנסת נחושתן: חוק התיכנון והבנייה (תיקון), תשל"א—1971. רשות הדיבור לחבר-הכנסת נחושתן.

יעקב נחושתן (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להגיש הצעת חוק הבאה לתקן את חוק התיכנון והבנייה, ועניינה: אפשרות עירעור על צוים של בית-המשפט לבית-המשפט העליון.

הבעיה כאן היא משפטית הרבה יותר מאשר טיכ-נוגית. בחוק התיכנון והבנייה משנת תשכ"ה—1965 מצוי פרק שלם הן בעניינים. בפרק זה מצוי סעיף המסמך את בית-המשפט להטיל עונשים, ותוך כדי הטלת עונש להוציא גם צוים אשר יכריחו את הנאשם לציית להוראות החוק. מדובר בו בעיקר בצווי הריסה או בצוים למלא את תנאי רשיון הבנייה שניתנו כדין.

בסעיף 205 לחוק התיכנון והבנייה נאמר: "הורשע אדם על עבירה לפי סעיף 204 (הוא הסעיף הדין בבנייה על-פי רשיון), רשאי בית-המשפט, בשעת גזר-הדין, לצוות שהבניין או אותו חלק ממנו שנבנו ללא היתר או בסטייה ניכרת מתנאיו — ייהרס". באותו פרק הדין בענייני עונשים מוסמך בית-המשפט להוציא צוים אחרים, לרבות צוים משפטיים, להפסקת עבודה, ועוד כהנה וכהנה.

בסעיף 250 לאותו חוק נאמר שכל בעל דין בבית-המשפט, הרוואה עצמו נפגע על-ידי צו של בית-המשפט, רשאי — בדרך ובמועדים שמעוררים על פסק-דין של בית-משפט בפלילים — לערער על הצו או על דחיית בקשה למתן הצו.

לכאורה אפשר היה להגות כי על-פי אותו סעיף 250 ניתן לערער לפני בית-המשפט המחוזי על צו של בית-משפט השלום, ולפני בית-המשפט העליון — על צו של בית-המשפט המחוזי. כך אפשר היה להגות, אלמלא סעיף נוסף באותו פרק, סעיף 251, הקובע ששום דבר בסעיף 250 לא יתפרש כבא לגרוע מזכות עירעור על הרשעה או זיכוי בעבירה לפי פרק זה. אגב, כתוב כאן "הרשאה" באל"ף, וצריך להיות "הרשעה" בעי"ף, ויש לתקן שגיאה זו.

יש מקרים שבית-המשפט העליון צריך להתערב בפסיקה של בית-המשפט המחוזי. והנה מקרה אחד כזה הובא לבית-המשפט העליון, והוא דחה את הבקשה לקבע הלכה שאין לו לבית-המשפט העליון סמכות להתערב בצוים שניתנו בעירעור בבית-המשפט המחוזי.

כידוע, במערכת בתי-המשפט שלנו בארץ יש שלוש ערכאות: בית-משפט השלום, בית-המשפט המחוזי, בית-המשפט העליון. על-פסקי-דין של בית-משפט השלום ניתן לערער לפני בית-המשפט המחוזי, ועל פסק-דין של בית-המשפט המחוזי כאינסטנציה שנייה ניתן, בדרך כלל ברשות, לערער לפני בית-המשפט העליון. וכן ניתן לערער לפני בית-המשפט העליון על פסק-דין של בית-המשפט המחוזי כשהוא ניתן כערכאה ראשונה. משום-מה מצא המחוקק לנכון לסטות מהמערכת המ-

של האזרח לפנות לכל האינסטנציות? זוהי סוגיה כבדה וכבדה גם יחד. ואיני חושב שאגב עניין זה אנו צריכים לפתור אותה.

בנימין הלוי (גח"ל):

אולי אפשר לפנות באינסטנציה ראשונה לבית-המשפט המחוזי ואת העידעור להגיש לבית-המשפט העליון?

שר-הפנים י. בורג:

אתה בקי ממני במשקל האובייקטיבי והסובייקטיבי של כל האינסטנציות המשפטיות. בעמדי על במה רמה זו איני יכול לומר מה פסול יש בכך כאשר מתחילים בבית-משפט השלום. אבל זה עניין שצריך לחשוב עליו.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד, ואני מקווה שחברי הכנסת נחושתן לא יראה בו ניגוד גמור למה שאמרתי עד עכשיו. חוק התיכונן והבנייה נתקבל ב-1965, ואנו לומדים מן הנסיון. הנסיון אינו פשוט. הקימונו ועדה פנימית כדי להכין תיקונים, ואם ועדה זו תמצא שיש להתחשב בהצעת חבר-הכנסת נחושתן, אני לא אהיה הלוחם הגדול נגד זה. כבר קיימות למעלה מ-90 הצעות תיקונים. אנו רוצים להעבירן למועצה הארצית. ואדאג לכך שהמועצה הארצית תדע על קיומה של בעיה זו ותעסוק בה. איני גורס שתיוקן החוק על-ידי עשרות תיקונים צריך להתחיל במפרעה אחת בעניין שהוא הרבה יותר מקיף. עוד נחליט במשרד אם נביא הצעת תיקונים לחוק פרקים פרקים, מגילות מגילות, או קומפלקס אחד. בכל אופן אני מוכן לומר שאבקש מן הוועדה המכינה את הצעות התיקונים לתת דעתה על עניין זה מתוך ראייה כוללת של כל התיקונים.

אי לזאת הייתי שמח אילו חבר-הכנסת נחושתן היה מוכן להסתפק בשלב זה במה שאמרתי, שהוועדה הפנימית האמורה תבדוק את העניין פעם נוספת. אם לא, אני מציע לא להעלות את הצעתו על סדר-היום, באשר אני סבור שאנו צריכים לעסוק בבעיה מתוך ראייה כוללת.

היו"ר ש. רוזן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת נחושתן.

יעקב נחושתן (גח"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לא שוכנעתי על-ידי שר הפנים הנכבד אלא כי הצעתי צודקת. כל הנימוקים שהובאו על-ידי אינם עומדים בשום מבחן, אם אמנם תמליץ הכנסת לתקן את החוק לפי הצעתי. הטענה שהצעתי עשויה לגרום לסתבת היא מנוחכת. כי במקום לתקן ולויעל את עבודת בתי-המשפט, אומרים: לא, יש סתבת, ולכן ננעל את בתי-המשפט. בדרך זו אפשר לסגור את כל בתי-המשפט בארץ, כדי שלא תהיה סתבת.

המדובר הוא במקרה קונקרטי, שבית-המשפט העליון דאה מקום להתערב, והצטער שלא ניתנה לו אפשרות זאת. לכן הנימוק של סתבת אינו תופס כאן.

חברי הכנסת צריכים לדעת שניתן לערער לפני בית-המשפט העליון על כל דו"ח חנייה הכרוך בקנס של עשר לירות, כאשר מקבלים רשות מבית-המשפט. כאשר מדובר על צו הריסה של בית, השווה מיליון לירות, אי-אפשר לערער לפני בית-המשפט העליון. מדוע? כי יש סתבת. שלוש הערכאות המשפטיות טובות לכל דבר,

כבודו של השופט חיים כהן במקומו מונה, כמו כבודו של כל שופט וכל אדם. איני יכול להתכחש לעובדה שיש הרבה שטחים שבהם דעתו ודעתי לגמרי אינן זהות, ואלה שטחים שלדעתי שייכים לתיכונן. ובנייה של עם ישראל, ולא של בתים בתוך מדינת ישראל. אבל לא הייתי אומר שאנחנו יכולים להשתמש בביטוי "דואו-אציה" בתור איום מטעם חבר-הכנסת נחושתן כלפי הבית, שלא יעז לעשות כדבר הזה, ושהעניין הוא כפי שהוא הגדיר אותו. איני מוכן לקבל את זה. סמי מאתנו ביטוי זה.

עכשיו אני רוצה להתייחס לעניין גופו. במדינה שברוך השם גדלה מהר, ומשלמת בשטחים חברתיים וחינוכיים בעד הגידול המהיר, יש חשיבות מרובה שאותם הדברים השייכים לתיכונן ולבנייה לא יסבלו מסתבת ממושכת או מחוקים שאין להם שיניים. מומחים שהתייעצתי אתם סבורים שקבלת ההצעה של חבר-הכנסת נחושתן תביא סתבת נוספת. ואני אומר את זה בהיותי עק מאלד ומודע מאוד לעומס העבודה הרובץ על הוועדות השונות. אם בעניין זה עוד נוסף תהליכים נוספים, נסבך במקום שיש צורך לפשט.

בוועדת שרים לענייני פנים ושירותים, שיש לי הכבוד לשמש יושב-ראש שלה, אנו דנים עכשיו על העקרון שגבולות ותחומים של המחוזות במדינה יהיו אחידים. תוך כדי הוויכוח גם הועלתה הצעה, שיתכן שתביא לשינוי חוק, שבמחוז שהוא גדול מאוד ייתכן שיישבו שתי ועדות תיכונן ובנייה על מנת להחיש את העניין. אין אנוחנו יכולים, בתקופה שאנחנו זועקים ונוצקים, ובצדק, על חוסר דירות, מאידך גיסא לסבול בו בזמן מסידיבולים וסחבות שהם לא לצורך.

במה המדובר כאן? למעשה יש איזה שיר המעלות, שהמעלות לא תמיד טובות, וחבר-הכנסת נחושתן רוצה להוסיף עוד מעלה. מה הפרוצדורה? בדרך כלל כשבונים, הדבר מגיע לוועדת בניין ערים המקומית. במקרים מסויימים מגיע העניין לוועדת תיכונן מחוזית. בשתי ועדות אלה משתתפים אנשי ציבור, ואיני חושב שאנשי ציבור אינם ערים ואינם רגישים לאותם המקרים הבודדים, אולי, או המרובים, שחבר-הכנסת נחושתן דאה בהם סיבה להעלות כאן את הצעתו. נדמה לי שאנשי ציבור שיושבים בוועדת הבניין והתיכונן המקומית ובוועדת התיכונן המחוזית, יכולים להיות מהימנים עלינו שהם עושים את עבודתם, בתוך זה גם שמירה על זכויות האזרח מתוך נאמנות.

אחר כך יכול להיות שהעניין יבוא לפני בית-משפט השלום, ומשם הוא יכול להגיע לבית-המשפט המחוזי. אני חושב שכאשר שתי אינסטנציות ציבוריות, כמו הוועדה המקומית והוועדה המחוזית, ושתי אינסטנציות שיפוטיות, נתנו את דעתן, ובארבע האינסטנציות הללו הגיעו להחלטה שלילית — אין שום צורך להוסיף קומה נוספת לאותו בניין מאדריגים ומיגים של כל פרויקט וכל בנייה ושל כל צו הריסה, ואיני חושב שאנחנו מוכרחים להעמיד את זה על בית-המשפט העליון. וכן איני מניח שהשופט חיים כהן התייחס לעניין הזה.

אני מוכן להודות לחבר-הכנסת נחושתן, שאמר בראשית דבריו, ובצדק, שלפנינו שאלה משפטיות מעניינת מאוד: מה הם המקרים שבשבילים צריך להטריח את בית-המשפט העליון? או נגיד זאת בצורה אחרת: מה הם המקרים שבהם קיימת הזכות הבלתי-מעוררת

– הצעות חוק של חברי כנסת (נחושטן, רוזן, בורג) –

לעתים קרובות אנו עדים לבנייה בלתי-חוקית, ואיננו יכולים לעשות חוק התיכונן והבנייה פלסתר. לכן אני חוזר על הצעתי, שהצעת חברי-הכנסת נחושטן לא תועלה על סדר-היום, ותועלה לדיון כאשר יהיה דיון כולל ומקיף על הצעות התיקונים.

הי"ד ש. רוזן:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת – להעביר את הצעת החוק של חברי-הכנסת נחושטן לוועדה; והצעה שנייה – לא לכלול את הצעת החוק של חברי-הכנסת נחושטן בסדר-היום. אני מעמיד להצבעה שתי ההצעות זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק של חברי-הכנסת י. נחושטן לוועדה – מיעוט

בעד ההצעה לא לכלול את הצעת החוק של חברי-הכנסת י. נחושטן

– רוב

בסדר-היום
ההצעה לא לכלול את הצעת החוק של חברי-הכנסת י. נחושטן בסדר-היום נתקבלה.

הי"ד ש. רוזן:

הישיבה הבאה של הכנסת – ביום ב' הבא, בשעה 16.00. ישיבה זו נעולה.

אך לא לגבי צווי הריסה. מדוע לגבי צווי הריסה, שלעיתים הם יכולים לחול על נושא ששווי-אלפי לירות רבים, לא יכול להיות עירעור?

הצעתי לתת רשות מוגבלת. רק כאשר בית-המשפט העליון או בית-המשפט המחוזי יראו שיש מקום לעירעור נוסף, יתנו רשות לעירעור זה. זוהי זכות לא בלתי-מסוייגת. והשיקול הוא בידי בית-המשפט. הוא יברור בין העירעורים השונים את אלה הראויים לבידור.

לכן אני עומד על הצעתי. ובין שההצעה תיכלל בסדר-היום ובין לא, הצעתי תעמוד והוועדה תדון בה.

הי"ד ש. רוזן:

רשות הדיבור לשר הפנים.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. המלה "מגוחכת" אינה תופסת, גם אם היא מבוטאת בפאתוס רב. אמרתי שהמומחים סבורים שתוספת קומה נוספת, מכובדת מאד, במערכת הערכאות החילויות, בכל זאת מוסיפה זמן בלתי-נחוץ לעניין. האסמכתה של המובאה מדברי השופט כהן אינה שוללת את הסוברגיוויות של בית-המחוקקים של מדינת ישראל להחליט, כפי שהצעתי, לקבל את הצעות התיקונים פרקים פרקים, מגילות מגילות, במקום לקבל אותן טיפין טיפין. זה העניין.

הישיבה ננעלה בשעה 12.47.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות רמ"ה-רמ"ז

- א. שאילתות.
- ב. חוק עבודת הנוער (תיקון מס' 3), תשל"ב-1971 (קריאה ראשונה).
- ג. הצעות חוק של חברי כנסת.
- ד. חוק המהנדסים והאדריכלים (תיקון מס' 3), תשל"א-1971 (קריאה ראשונה).
- ה. חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 9), תשל"ב-1971 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 2), תשל"ב-1971 (קריאה ראשונה) - המשך הדיון ותשובת השר.
- ז. הצעות לסדר-היום.
- ח. חוק לתיקון פקודת המשטרה, תשל"ב-1971 (קריאה שנייה ושלישית).
- ט. חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר, תשל"ב-1971 (קריאה שנייה ושלישית).
- י. חוק לתיקון תקנות-שעת-חירום (פיקוח על אניות), תשל"ב-1971 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק האיגוד השיתופי, תשל"ב-1971 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק בית הספר החקלאי מקוה ישראל, תשל"א-1971 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 32), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק לתיקון פקודת העדות (מס' 8), תשכ"ט-1969 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק דיני העונשין (בטחון המדינה, יחסי חוץ וסודות רשמיים) (תיקון מס' 2), תשל"א-1970 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק לתיקון פקודת החברות (מס' 13), תשל"ב-1971 (קריאה ראשונה).
- יז. החלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחור-רות ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 4), תשל"ב-1971.

ב. הצעה לסדר-היום לישיבה רמ"ז

298. ב. צ. ק ש ת (גח"ל): רכישה גוברת והולכת של אדמות על-ידי גורמים מיסיונריים ואחרים.

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשל"א-1971

(הוגשה על-ידי חבר-הכנסת ת. טובי)

באמצע חודש יוני 1971 הסמיכה הממשלה את שר הבריאות להתקין תקנות לשעת חירום בהתאם לסעיף 9 של פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, בכדי לאלץ את עובדי בתי-החולים הממשלתיים השוכנים לחזור לעבודתם, ובכך לשבור את שביתתם שהוכרזה למען חוק את תביעותיהם להעלאת שכר ולשעי-פור תנאי עבודתם.

שר הבריאות מר ויקטור שם-טוב הוציא על-פי הסמכה זו של הממשלה, ב-18 ביוני 1971, תקנות-לשעת-חירום שבהן ציווה על עובדי בתי-החולים הממשלתיים בישאל שהכריזו שביתה, ועל כל עובד בנפרד, להפסיק את השביתה ולהתייצב לעבודה הרגילה, אחרת יהיו צפויים לקנס של 2,000 לירות או לשישה חודשי מאסר.

תקנות-שעת-חירום אלה שתוציא שר הבריאות נו-עדו לשבור שביתה חוקית שהכריזו עליה 6,000 עובדי בתי-החולים הממשלתיים מחמת יאוש, עקב הסחבת בטיפול בתביעותיהם להעלאת שכרם הירוד (למעלה ממחציתם משתכרים פחות מ-500 לירות בחודש).

התקנות הוצאו בשם הדאגה "לחיי החולים בבתי-

1. תיקון סעיף 9

בסעיף 9 (א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, בסופו יבוא:

"אולם לא יותקנו תקנות-שעת-חירום כאמור, בנוגע למצב שנוצר עקב סיכסוך עבודה או לגבי מקום עבודה מסויים, או שירות מסויים שבהם מתקיימים או עומדים להתקיים סיכסוך עבודה או שביתה, או לגבי ציבור עובדים שהכריזו על קיום סיכסוך עבודה או שביתה, או שיש בהן משום התערבות בצורה אחרת ביחסי עבודה, בין במישרין ובין בעקיפין".

דברי הסבר

בסעיף 9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, מוענקת לממשלה הסמכות להכריז על מצב חירום במדינה ובהתאם לכך רשאית הממשלה להסמיך את ראש הממשלה או אחד משריה להתקין תקנות "ככל אשר ייראה לו לטובת הגנת המדינה, בטחון הציבור וקיום האספקה והשירותים החיוניים". תקנות אלה כוחן יפה לשלושה חודשים, אלא אם בוטלו על-ידי הכנסת או על-ידי הרשות המתקנה.

שעת-חירום, בעת הקמת המדינה. היה כאן שימוש בסמכות, ללא קשר עם בטחון המדינה והציבור, כשהמטרה היתה דיכוי מאבקם הצודק של עובדים לשיפור תנאי חייהם.

לכן באה הצעת החוק לקבוע סייגים ברורים לאפשרות השימוש בסמכות המוענקת לממשלה להוציא תקנות לשעת-חירום, ולאסור הוצאת תקנות כאלה הנוגעות לסיכסוך עבודה או למקום עבודה, או שירות שבו מתקיימת או עומדת לפרוץ שביתה, או לגבי ציבור עובדים הנתון בסיכסוך עבודה.

החולים, בזמן שהשובתים נקטו כל הצעדים להבטחת הטיפול ההכרחי בחולים ובכדי ששום סכנה לא תהא נשקפת לחייהם. המטרה הברורה של התקנות היתה — התערבות הממשלה בסיכסוך עבודה רגיל במטרה לשבור שביתה ולמנוע מן העובדים את הזכות האלמנטרית של שימוש בגשק השביתה.

תקנות אלה של שר הבריאות נגד עובדי בתי החולים השובתים עוררו זעם גדול בקרב ציבור העובדים, שראה בהוצאת תקנות אלה שימוש חמור וחורג בסמכויות שמועצת המדינה העניקה לממשלה בתנאי

ד. הצעת חוק לתיקון פקודת המשטרה, תשל"ב—1971

העלאתו בדרגה או הורדתו מדרגתו, השעייתו מתפקידו, פיטוריו מן החיל, הארכת שירותו מחמת שעת חירום, עיסוקו בעבודה מחוץ לתפקידו במסגרת המשטרה, או שיחרורו מן השירות — לא תיחשב כתובענה הנובעת מיחסי עובד ומעביד לעניין סעיף 24 לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט—1969.²

(ב) בסעיף זה, "שוטר" — לרבות שוטר שלא מן המניין.

1. החלפת כותרת והוספת סעיף 93א
בפקודת המשטרה (נוסח חדש), תשל"א—1971,¹ במקום הכותרת "פרק תשיעי: תקנות" יבוא:

"פרק תשיעי: הוראות שונות"

93א. יחסים שאינם יחסי עובד ומעביד

(א) תובענה הבאה להתנגד לשימוש בסמכויות הנתונות לפי פקודה זו לעניין מינויו של קצין משטרה בכיר, קביעת שוטר לתפקיד, העברתו מתפקיד לתפקיד או ממקום למקום בתפקיד,

ה. הצעת חוק לתיקון פקודת בתי הסוהר, תשל"ב—1971

אתו בדרגה או הורדתו מדרגתו, השעייתו מתפקידו או פיטוריו או שיחרורו מן השירות, או עיסוקו בעבודה מחוץ לתפקידו במסגרת שירות בתי הסוהר — לא תיחשב כתובענה הנובעת מיחסי עובד ומעביד לעניין סעיף 24 לחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט—1969.⁴

(ב) בסעיף זה, "סוהר" — לרבות סוהר מוסף זמני.

1. הוספת סעיף 110א
בפרק ד' לפקודת בתי הסוהר (נוסח חדש), תשל"ב—1971,³ לפני סעיף 111 יבוא:

"110א. יחסים שאינם יחסי עובד ומעביד"

(א) תובענה הבאה להתנגד לשימוש בסמכויות הנתונות לפי פקודה זו לעניין מינויו של סוהר בכיר, קביעתו של סוהר לתפקיד, העברתו מתפקיד לתפקיד או ממקום למקום בתפקיד, העל-

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה

ושירותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס'⁴), תשל"ב—1971,⁷ שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על סחורה שהיתה פטורה ממנו.

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (סחורות ושירותים), תשי"ב—1952,⁵ וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949,⁶ מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה (סחורות

1 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 17, עמ' 390.

2 ס"ח תשכ"ט, עמ' 70.

3 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459.

4 ס"ח תשכ"ט, עמ' 70.

5 ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.

6 ס"ח תשי"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.

7 ק"ת תשל"ב, שיעורי מק"ח 29, עמ' 23.

ז. הצעת חוק להבטחת זכויות העובדים, תשל"א—1971

(הוגשה על-ידי חברי הכנסת מ. סנה)

רות¹, וכן סעיף 27 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963). אף-על-פי-כן יש מקרים שבהם הוראות אלה אינן מבטיחות את זכויותיהם של הפועלים משום שרכו-שו של החייב משועבד רובו ככולו להבטחת חובות אחרים ורכוש משועבד זה אינו עומד כלל לרשות הנו-שים הבלתי מובטחים כל עוד לא סולקו החובות המובטחים במלואם.

יתר על כן, ההוראות הקיימות הנ"ל קובעות כי זכות הקדימה לא תינתן אלא לגבי סכומים מוגבלים, דהיינו 2,100 ל"י בגין שכר עבודה ו-150% מן הסכום האמור בגין פיצויי פיטורים. מצב זה אינו משביע רצון ומן הדין להבטיח זכויותיהם האמורות של הפועלים בכל מקרה ומקרה ובמלוא היקפן. החוק המוצע בא איפוא להעניק לחובות אלה זכות קדימה בלתי מוגבלת והחלטית, אף לפני כל חוב מובטח בשיעבוד.

ח. הצעת חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל, 1936, ופקודת החברות,

תשל"ב—1971

(הוגשה על-ידי חברי הכנסת מ. שחל)

כל עובד, דין קדימה על כל שאר החובות של פושט רגל או של חברה בפירוק לגבי שכר העבודה שמגיע לו בתאריך הקובע. אולם זכות קדימה זו מוגבלת לשכר עבודה שלא יעלה על 2,100 ל"י.

סעיף 27 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג, מוסיף וקובע כי גם לגבי פיצויי פיטורים יש לו לעובד זכות קדימה, אלא (וזו התקלה). שבדרך כלל מוגבלת זכות הבכורה ל-150% מן הסכום המקסימלי של שכר העבודה. פירושו של דבר הוא, שמכיוון ששכר העבודה שעליו חלה זכות קדימה נקבע בסך 2,100 ל"י, הרי שפיצויי הפיטורים ושכר העבודה ביחד שעליהן חלה זכות הבכורה מסתכמים בסך 3,150 ל"י.

למותר להעיר שאם סך 2,100 ל"י של שכר עבודה הוא סכום סביר, הרי שהסכום של 3,150 ל"י לשכר עבודה ופיצויי פיטורים יחדיו הוא סכום פעוט, ובחברה מקרים אינו עומד בשום יחס לסכומי פיצויי הפיטורים שנצטברו לזכותם של עובדים ותיקים בחברות שונות ובמפעלים שונים.

תקלה זו גדולה במיוחד לאור העובדה שגם אם קיימת קופת פיצויי פיטורים שאליה הזרים המפעל במשך שנות קיומו את הסכומים הנאותים לצורך הב-טחת פיצויי הפיטורים לעובדים, גם אז נשארים העובדים נטולי זכויות למעשה לגבי פיצויי פיטורים, אלא אם כן המדובר הוא בקופת תגמולים, קרן פנסיה או קרן דומה אשר אושרה במיוחד על-ידי משרד העבודה, ונקבע שלגביהן תשלומי המעביד לאותה קרן יבואו במקום חובת תשלום פיצויי פיטורים על-פי סעיפים 14, 20

1. דין קדימה לשכר עבודה

על אף האמור בכל דין ובכל מסמך, יראו את הסכומים אשר פושט רגל או חברה בפירוק חייבים כשכר עבודה או כפיצויי פיטורים — כמשמעותם בחוק הגנת השכר, תשי"ח—1958¹, ובחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963² — כחובות מובטחים, וכל רכושו של פושט הרגל או החברה בפירוק יראהו כמשועבד בשיע-בוד ראשון להבטחת החובות האמורים, בין אם קיים על אותו רכוש שיעבוד אחר בין אם לאו.

דברי הסבר

החוק הקיים מכיר בשכר עבודה כחוב שיש לשלמו לפני חובות אחרים במקרה שהמעביד פושט את הרגל או — כשהמדובר בחברה — נמצא בפירוק; הוא הדין לגבי פיצויי פיטורים (ראה סעיף 33(2)(א) לפקודת פשיטת הרגל, 1936³, סעיף 220א(1)(א) לפקודת החב-

1. בסעיף 33(2) לפקודת פשיטת הרגל, 1936, ובסעיף 220א(א) לפקודת החברות, אחרי פיסקה (א) יבוא:

"(אא) פיצויי פיטורים המגיעים לעובד על-פי חוק פיצויי פיטורים";

2. במקום סעיף 26 בחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963, יבוא סעיף זה:

26. (א) פיצויי פיטורים שהופקדו בקופה כל-שהיא, בין קופה או קרן לפי סעיף 20 או לפי צו הפקדה ובין בכל קופת פיצויים אחרת שמוכרת לצורך פקודת מס הכנסה, אינם ניתנים לשיעבוד, עיקול או העברה ואינם חלק מנכסי המעביד במקרה של פטירה, פשיטת רגל או פירוק כל עוד לא סולקו תביעות העובדים לפי חוק זה.

(ב) ביצע המעביד פעולה שמשמעותה הנצאת כספים כלשהם מקופת פיצויים, כאמור בסעיף קטן (א), תוך שישה חודשים שקדמו לצו קבלת נכסים או מעשה פשיטת רגל, או פירוק חברה — תיחשב הפעולה כבטלה ומבוטלת, והכספים יוחזרו לקופת הפיצויים מתוך רכושו של פושט הרגל או החברה בפירוק, ודינם יהיה כדין חוב בעל זכות קדימה בעדיפות ראשונה."

דברי הסבר

פקודת פשיטת הרגל (סעיף 33) ופקודת החברות (סעיף 220א) כפי שתוקנו בשנת תשכ"ה קבעו שלעובד,

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 86.

² ס"ח תשכ"ג, עמ' 136.

³ ע"ר 1936, תוס' 1, מס' 566, עמ' 21.

⁴ חוקי אי"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 155.

התשלומים או לבקש את החזרת ההפרשות, הכסף הוא כספו של המעביד וכל הנושים יכולים לקחתו אף על-פי שנועדו במיוחד לעובדים ורק הם זכאים מבחינה מוסרית לכספים הללו.

התקלה המיוחדת היא בכך שבמקרים רבים חיים העובדים באשליה, והם סבורים שמכיוון שקיימת קופת פיצוי פטורים שלטונית שלטונית מפרש המעביד את ההפרשות כסדרן הרי שזכויותיהם לפיצוי פטורים מובטחות מכל מקום.

הפעלים אשר סומכים על ההפרשות הנעשות למענם זכאים להגנה מטעם המדינה שזכויותיהם לא תקופנה. יש איפוא לתקן את סעיף 27 לחוק פיצוי פטורים ולקבוע שבאם קיימת קופת פיצוי פטורים מסוג כלשהו, כי אז יחולו הוראות סעיף 26 לחוק, בין אם המדובר הוא בקרן מיוחדת שהוקמה על-פי סעיף 20 לחוק ובין אם זוהי קופת פיצויים מכל סוג שהוא.

לחוק פיצוי פטורים. סעיף 26 קובע שפיצוי פטורים, שהופקדו לפי סעיף 20 או לפי צו הפקדה, אינם חלק מנכסי המעביד במקרה של פשיטת רגל או פירוק, כל עוד לא סולקו תביעותיהם של העובדים לפי חוק זה. דומה הדבר שסעיף 26 חל רק אם הופקדו הפיצויים על-פי הסכם קיבוצי בקרנות פיצויים מיוחדות, הווה אומר, בידיו של גוף שלישי מוכר לצורך זה על-ידי משרד העבודה. גוף זה נוטל על עצמו את האחריות והחובה לשלם לעובד את פיצוי הפטורים – מה שאין כן בכל אותן קופות פיצוי פטורים שלד בנקים וכיוצא באלה שבהן מופקדים הפיצויים לזכותו של המעביד.

מירושו של דבר הוא שביחס לקרנות שלד בנקים וכיוצא באלה, שבהם מופקדות הפרשותיו של המעביד לפיצוי פטורים, יש מקום לטעון – ויש שטוען כך, – שהפרשות אלה אף שהן מוכרות לצורך מס הכנסה של המעביד, הרי מכיוון שהמעביד רשאי לבטל את המשך

ט. הצעת חוק התיכנון והבנייה (תיקון), תשל"א-1970

(הוגשה על-ידי חבר-הכנסת י. נחושתן)

(1) אין למצוא את האדם שביצע את העבירה;

(2) אי-אפשר או בלתי-מעשי הוא למסור לו הזמנה לדיון;

(3) מי שהיה בעל הבניין בשעת ביצוע העבירה רה וביצע אותה איננו בעל הבניין עוד;

(4) אין להוכיח מי ביצע את העבירה;

(5) מי שביצע את העבירה מת או אינו בר-עונשין מסיבות שאין בהן כדי לעשות את פעולתו חוקית.

בבית-המשפט העליון ניתנה החלטה בתיק 689/69, א. אהרן נגד מדינת ישראל (פד"י כ"ד, חלק ראשון, עמ' 111) הקובעת הלכה שהחלטתו של בית-המשפט המחוזי אשר ניתנה במסגרת הסעיף 250 הנ"ל היא סופית ואין אחריה ולא כלום.

אין להבין מנוסח הסעיף אם המחוקק התכוון לשלול מצד מעוניין את האפשרות לערער לבית-המשפט העליון יון בעניין צו הריסה, מכל מקום בית-המשפט העליון קבע בהחלטה הנ"ל הלכה והיא, כידוע, מחייבת. באותה החלטה כותב השופט כהן, אשר ישב בדיון:

"...לכאורה יש לה לבקשה שלפני על מה שתסמוך ואילו לא הוראות החוק המונעות בעדי מלעשות כן לא הייתי מהסס להעניק למערער רשות ערעור לגופן של השאלות המתעוררות בעניין זה. וכשנעצמי, מצטער אני על כך שהמחוקק ראה לטוב לפגוע לנעול בפני בעל-הדיון שערר בית-המשפט הזה בעניינים העשויים להיות בעלי חשיבות כספית ועניינית רבה."

מן הראוי איפוא לתקן את החוק כמוצע.

1. בסעיף 250 לחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה-1965, בסופו יבוא:

"על כל החלטה של בית-המשפט המחוזי על-פי סעיף זה ניתן לערער לפני בית-המשפט העליון, אם ניתנה לכך רשות על-ידי בית-המשפט המחוזי או על-ידי בית-המשפט העליון."

2. לחוק זה ייקרא חוק התיכנון והבנייה (תיקון), תשל"א-1970.

דבריו הסבר

סעיף 250 לחוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה-1965, קובע לאמור:

"250. בעל דין בבית-המשפט, בעל מקרקעין שהם נושא ההליכים בבית-המשפט או – בהליכים לפי סעיף 212 – גם שוכרם של המקרקעין לתקופה כל שהיא, הרואים את עצמם נפגעים על-ידי צו בית-המשפט לפי פרק זה או על-ידי אי-מתן צו כאמור, רשאים, בדרך ובמועד שמער-ערים על פסק דין של בית-המשפט בפלילים, לערער על הצו או על דחיית הבקשה למתן הצו, הכל לפי העניין, לפני בית-המשפט המחוזי, והוא רשאי לקבל את הערעור או לדחותו או להחזיר את הדיון לבית-המשפט שעל החלטתו מער-ערים או לתת כל צו שבית-המשפט כאמור היה רשאי לתיתו."

סעיף 212 לאותו חוק קובע:

"212. נעברה עבירה בבניין לפי פרק זה, ואילו הורשע עליה אדם היה בית-המשפט רשאי לצוות כאמור בסעיף 205, רשאי הוא לצוות כן אף ללא הרשעה, ובלבד שחלה אחת הנסיבות האלה:

סיכום הישיבות

ישיבה רמ"ה (ב' בטבת תשל"ב - 20 בדצמבר 1971)

היו"ר - ר. ברקת; ב. צ. קשת.

א. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. שר-הבריאות נ. שם-טוב השיב על 6 שאלות של חברי הכנסת: י. בן-מאיר, י. תמיר, ז. המר, נ. אליעד.

ג. ת. טובי הגיש הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט, תשל"א-1971. שר-העבודה י. א. אלמוגי השיב להצעה. ת. טובי השיב לדברי השר. שר העבודה חזר והשיב לו.

הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

ד. שר-העבודה י. א. אלמוגי הביא לקריאה ראשונה חוק המהגדרים והאדריכלים (תיקון מס' 3), תשל"א-1971. בוויכוח השתתפו: ז. שובל, ח. קורפו, ש. כהן, י. שערי, א. אבנרי, א. אנקוריון. שר העבודה השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת העבודה.

ה. שר-העבודה י. א. אלמוגי הביא לקריאה ראשונה חוק עבודת הנוער (תיקון מס' 3), תשל"ב-1971. בוויכוח השתתפו: מ. ידיד, י. שערי, מ. פרוש, א. חביב, ש. כהן, ש. לוי, א. שוסטק, א. אבנרי, י. גולדשמידט, ש. ארבל-אלמוזלינו, ד. זכין, א. ידלין.

ו. מ. סורקיס (יו"ר ועדת הפנים) הביא לקריאה שנייה חוק לתיקון פקודת המשטרה, תשל"ב-1971, וחוק לתיקון פקודת בתי-הסוהר, תשל"ב-1971. הוחלט: לקבל את שני החוקים.

ישיבה רמ"ו (ג' בטבת תשל"ב - 21 בדצמבר 1971)

היו"ר - מ. ביבי; מ. זר.

א. מזכיר הכנסת ח. ליאור הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ב. מ. ברעם (מ"מ יושב-ראש ועדת הכנסת) הודיע על העברת ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת א. ורדיגו בעניין מניעת הצפתה של גרמניה במש"לחות נוער מישראל לוועדה משותפת של ועדת הפנים וועדת החינוך והתרבות.

ג. ב. צ. קשת הגיש הצעה לסדר-היום בדבר רכישה גוברת והולכת של אדמות על-ידי גורמים מיסיונריים ואחרים. שר-המשפטים י. ש. שפירא השיב להצעה. א. אבנרי הציע לא לכלול את העניין בסדר-היום. הוחלט: להעביר את העניין לוועדת החוץ והבטחון.

ד. שר-הסעד מ. חוני השיב על 5 שאלות של חברי הכנסת: י. בן-מאיר, ש. לוי, ז. המר.

שר-החקלאות ח. גבתי השיב על 15 שאלות של חברי הכנסת: י. תמיר, ז. שובל, י. ארדוד, א. אבנרי, י. בן-מאיר, ש. לוי, ז. המר, י. נחושתן, ת. טובי, ש. י. גרוס.

שר-הפיתוח ח. גבתי השיב על 3 שאלות של חברי הכנסת: י. תמיר, ת. טובי, נ. אליעד.

שר-העבודה י. א. אלמוגי השיב על 13 שאלות של חברי הכנסת: א. מלמד, מ. אביזוהר, ז. המר, ש. כהן, א. ורדיגה, י. בן-מאיר, ת. טובי, י. תמיר.

סגן שר החינוך והתרבות א. ח. שאקי השיב על 4 שאלות של חברי הכנסת: י. בן-מאיר, ז. שובל, מ. סנה, ת. טובי.

סגן שר האוצר צ. דינשטיין הביא לקריאה ראשונה חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 9), תשל"ב-1971. בוויכוח השתתפו: י. בדר, ז. שובל, ש. רוזן, י. גולן. סגן שר האוצר השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ו. א. אמוראי (בשם ועדת הכספים) הביא החלטה בדבר אישור הוראות בצו מס קנייה (סחורות ושי-רותים) (הטלת מס ושיעורו) (תיקון מס' 4), תשל"ב-1971.

הוחלט: לקבל את ההחלטה.

ישיבה רמ"ז (ד' בטבת תשל"ב - 22 בדצמבר 1971)

היו"ר - ש. רוזן.

א. שר-השיכון ז. שרף השיב על 9 שאלות של חברי הכנסת: נ. אליעד, ז. המר, מ. ידיד, מ. בן-פורת, מ. שחל, י. בן-מאיר.

שר-החינוך והתרבות י. אלון השיב על 10 שאלות של חברי הכנסת: י. תמיר, י. בן-מאיר, א. כץ, נ. אליעד, ש. ארבל-אלמוזלינו, ר. ארזי, ש. לוי, א. אבנרי.

ב. מ. סנה הגיש הצעת חוק להבטחת זכויות העובדים, תשל"א-1971; מ. שחל הגיש הצעת חוק לתיקון פקודת פשיטת הרגל, 1936, ופקודת החברות, תשל"ב-1971. שר-המשפטים י. ש. שפירא השיב להצעות.

הוחלט: להעביר את שתי הצעות החוק לוועדה שתקיבע על-ידי ועדת הכנסת.

ג. י. נחושתן הגיש הצעת חוק התיכונן והבנייה (תיקון), תשל"א-1971. שר-הפנים י. בורג השיב להצעה. י. נחושתן השיב לדברי השר. שר הפנים חזר והשיב לו.

הוחלט: להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.